

Korenina

ISSN 2670-4242

Ali izvajalske kapacitete
gozdarskih storitev
zadoščajo?

Čakajoč Godota –
na Snežniku

Transformacija
v treh besedah:
Zeleni. Močni. Hitri.

Tržne količine in
domača raba lesa
iz zasebnih gozdov

Različne vrste cen
pri trgovanju
z gozdnimi
lesnimi sortimenti

Sodobni logistični centri
GLS v
Srednji Evropi

Kako zagotoviti varno delo
sekača in traktorista

Pripravimo gozdove
na podnebne
spremembe

Teden gozdov
v znamenju
gozdov prihodnosti

Sečnja
nevarnih dreves
v primestnih gozdovih Kranja

Sečnja raziskovalnih
ploskev na Jezerskem

Močvirski taksodij
(*Taxodium distichum*
(L.) L. C. Rich.)

#gozdspomladi_
sidg2023

Slovenska
ekipa na
svetovnem
prvenstvu skupno
na osmem mestu

Uspešno zaključena akcija
Pomladimo gozdove 2023

Cenjeni sodelavci in dragi bralci!

Pošteno smo že zakorakali v leto in (končno) prišli do poletja. Vreme nam je zelo krojilo delo v prvih petih mesecih, sprva snežne razmere, nato deževje in stalna namočenost tal v aprilu in maju ter tudi dlje. Posledično zaostajamo z uresničevanjem načrtov, kar pomeni, da bomo morali pošteno zavihati rokave v drugem polletju. Kljub vlažnemu in razmeroma hladnemu vremenu pa smo prejeli nekajkrat večjo količino odločb za sanitarni posek iglavcev kot v primerljivem obdobju lani in predlani. Velik del tega je pravzaprav posledica lanskih sušnih razmer. Kakorkoli, tudi letos žal lahko pričakujemo precej zahtevno sezono, zlasti v PE Maribor, v Kočevju in Tolminu ter morda še kje.

K temu lahko dodamo še padec cen, zlasti hlodovine iglavcev, pritiski za nadaljnja znižanja pa se še stopnjujejo. Zahtevnejše razmere za poslovanje letos močno občuti tudi naša hčerinska družba Snežnik. Nakopičeni problemi zadnjih desetletij, eskalacija okvar, visoke ravni cen električne energije in še kaj terjajo od nas hitro ukrepanje za stabilizacijo tekočega poslovanja, na dolgi rok pa popolno prestrukturiranje v vzdržen, varen in tudi dobičkonosen poslovni model. Na tem se intenzivno in trdo dela.

Kljub omenjenim izzivom naše podjetje zelo dobro posluje, kar opaža tudi naš ustanovitelj, s katerim gradimo korekten in produktiven odnos. Omeniti velja, da družba v dogovoru z lastnikom pripravlja tudi novo strategijo za obdobje od 2024 do 2028, ki bo zarisala nadaljnji razvoj in zanj podala ustrezne temelje.

V tem obdobju izvajamo tudi prostorske prerazporeditve precejšnjega dela skupnih služb, pri čemer se v imenu družbe zahvaljujem za razumevanje in angažma vseh sodelujočih v tem procesu.

Na področju informatike smo v zaključni fazi izbire ponudnika za hibridni oblachni sistem, ki bo tvoril prepotrebno informacijsko infrastrukturo za nadaljnji razvoj podjetja z nujno posodobitvijo ERP-sistema ter razvojem in integracijo vseh drugih modulov, kar sledi v prihodnjih letih. Poleg tega smo v obdobju menjave operaterja za mobilno telefonijo in dostop do interneta.

Zelo pohvalno se je v sektorju za nepremičnine ob vsem rednem delu zagnalo tudi usmerjeno, nakupno povpraševanje v predelih gozdnih rezervatov, kar sledi ciljem naše družbe.

Številni sodelavci na področju gozdarske operative in prodaje so se izkazali z veliko pripravljenostjo pomagati pri reševanju težav in usklajevanju vseh procesov, kar res ni lahko v razmerah kroničnega pomanjkanja gozdarskih izvajalcev, hektičnosti na trgu prevoznih storitev in velike stopnje negotovosti v širšem poslovnem smislu.

Oddelek gozdnega gradbeništva je zgradil in v rabo predal dve novi prometnici, in sicer v Prekmurju, kjer se to ne dogaja ravno pogosto. Čestitke.

Res nam ni dolgčas.

V tem letu zaznamujemo tudi 30 let od sprejetja obstoječega zakona o gozdovih. Ta je v vsem tem času doživel le minorne popravke; družbene razmere, podnebje in poslovno okolje pa – nasprotno – beležijo korenito spreminjanje. Vse navedeno povzroča naraščajoče neskladje med realnostjo in predpostavkami obstoječega krovnega zakona za gozdarstvo. V tej luči je treba izpostaviti tudi generacijske menjave v naši panogi, ki je že davno zrela za preskok v sodobnost in evropsko primerljivost.

Vsem bralcem želim obilo zadovoljstva pri branju zanimivih in raznovrstnih prispevkov te številke.

Zaključil bi rad s pohvalo v imenu družbe vsem sodelavcem za opravljeno delo in zaželel prijeten letni oddih, katerega čas je tik pred nami.

dr. Aleš Kadunc
direktor SiDG

SiDG

Slovenski Državni Gozdovi

Korenina,

glasilo družbe

Slovenski državni gozdovi, d. o. o.

ISSN 2670-4242

Izdaja:

Slovenski državni gozdovi, d. o. o.,

Rožna ulica 39, Kočevje

Naklada:

800 izvodov

Uredništvo:

Suzana Rankov,

mag. Katarina Stanonik Roter,

služba za korporativno

komuniciranje

Fotografija na naslovnici:

Dejan Benčina, arhiv SiDG

Oblikovanje in prelom:

KAMERAD, Ljubljana

Tisk:

MAT-FORMAT, d. o. o., Ljubljana

Revija Korenina je tiskana
na papirju s certifikatom FSC.

SiDG

Slovenski Državni Gozdovi

Spoštovane bralke in bralci!

Ob nastopu mandata generalnega direktorja Direktorata za gozdarstvo in lovstvo na Ministrstvu za gozdarstvo, kmetijstvo in prehrano sem bil povabljen k nagovoru v Korenini. Z veseljem se odzivam, saj tudi v vlogi občasnega bralca v reviji vedno najdem zanimive vsebine s področja delovanja družbe SiDG kot tudi širše s področja gozdarstva. Novi spletni mediji imajo pred tiskanimi sicer veliko prednost predvsem v hitrosti, pri čemer pa se pogosto izgubljata kakovost in verodostojnost vsebine. Zato je pomen tiskane periodike s področja gozdarstva za panogo velik in Korenini uvodoma želim dolgo in 'brano' življenje.

Gozdarstvo je zaradi dolgoročnosti procesov v gozdnem ekosistemu in zaradi potrebe po zelo premišljenem poseganju vanj konservativna panoga in prav je tako. Vse prerado pa je znotraj nas to pogosto izgovor, da ne premaknemo niti tistega, kar bi morali. Posledice neukrepanja navadno niso takoj vidne ali celo hipno usodne, če to primerjamo na primer z odločitvijo za operacijo pacienta v medicinski stroki, se pa akumulirajo in jih tudi sanirati ni mogoče z enim zamahom. Nekaj zamujenih primerov: v ožjem gozdarskem smislu neuravnoteženost razmerja razvojnih faz, v gozdno-živalskem kompleksu neuravnoteženost med populacijami nekaterih vrst in rastlinsko komponento, v sistemskem smislu področni predpisi, ki ne sledijo več dogajanju v družbi in spremembam v naravi, in podobno. Sam sem bil vedno dovzeten za spremembe, premike in izboljšave, in to je verjetno eden od razlogov za moje imenovanje v generalnega direktorja Direktorata za gozdarstvo in lovstvo. Iz biologije je znano, da je sprememba

edina stalnica in da stanje popolnega mirovanja obenem pomeni tudi že smrt. V človeški naravi je tudi, da ne maramo sprememb, da nam je pogosto nekako udobno v obstoječem stanju, čeprav nad njim negodujemo. Zato je prava mera sprememb tisto bistveno, kar potrebujemo pri upravljanju sistemov, naj bo to na nivoju podjetja SiDG ali na nivoju usmerjanja gozdarskih politik.

Sprejeti zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije v letu 2016, s katerim se je ustanovila družba SiDG, je po sprejetju zakona o gozdovih ob nastanku samostojne države pravzaprav edina velika sistemska sprememba v gozdarstvu. Družba je v tem smislu mlada in že število poslovođenstev od ustanovitve do danes kaže, da je doživljala porodne krče in otroške bolezni. Pa vendar je neizpodbitno dejstvo, da je bila takoj in je ves čas zanesljiv in stabilen partner domači lesni industriji. S približno milijonom kubičnih metrov gozdnih lesnih sortimentov, ki letno in zanesljivo prihajajo na trg, je njen pomen pri stabilni oskrbi pravzaprav ključen. Zunanjetrgovinska bilanca gozdnih lesnih proizvodov se po obdobju krize lesne industrije in pozneje velikih nihanj v gozdni proizvodnji, ki so jo povzročili stoletni žledolom in njegove posledice, počasi izravnava. Lastniška struktura slovenskih gozdov je večinsko zasebna in drobnoposestna. V tem kazalniku odstopamo od evropskega povprečja in zato je vloga SiDG, skupaj z nekaterimi večjimi lastniki gozdov, za gozdno lesno verigo izrednega pomena.

Ob zagotavljanju lesne surovine pa je

vloga SiDG za gozdove in družbo širša, kar ji ne nazadnje nalaga že zakon. Če ne bi bilo tako, bi bilo pravzaprav vseeno, če bi družbi zaupane naloge izvajalo kakšno zasebno podjetje. Družba SiDG se tega zaveda in tudi nepoučeni obiskovalec gozda lahko opazi zunanje pokazatelje njenega poslanstva – neke klop in mizo za počitek z znakom SiDG, drugod urejene lesene stopnice v mestnem gozdu ali lesen spomenik idrijskemu vozičku za spravilo lesa ... Vse to sestavlja mozaik, ki utrjuje podobo in položaj družbe v javnosti. V zahtevnem družbenem času, ki ga živimo, in, kot se nakazuje, še bolj v bodoče bodo potrebni dodatni ukrepi, da se bo družbo SiDG (in celotno gozdarstvo z njo) družbeno prepoznalo ne le kot dobavitelja lesa (v očeh radikalnega dela javnosti berite kot uničevalca narave in dreves!), temveč kot nepogrešljivega skrbnika za vse funkcije gozda. Ena od takih priložnosti je tudi namera, da družba SiDG dobi sistemsko zaupanje za gradnjo in vzdrževanje protipožarnih prometnic na Krasu, ki jih bo v prostor umestila na podlagi projektnih pogojev javne gozdarske službe ob sodelovanju pristojnih služb s področja zaščite in reševanja. Permanentna naloga celotnega gozdarstva, torej vseh nas, je, da o tem, kar sami verjamemo, da smo, prepričamo tudi zunanje okolje. Časi samozadostnosti panoge so namreč davno minili. Prilagoditi se pomeni uspeti. S tem univerzalnim reklom cenjenega prof. gozdarstva Franja Gašperšiča zaključujem zapis in želim zaposlenim in družbi vse dobro.

Tomaž Hrovat,
generalni direktor Direktorata za gozdarstvo in lovstvo, MKGP

Ali izvajalske kapacitete gozdarskih storitev zadoščajo?

Besedilo: **dr. Aleš Kadunc**

Namen prispevka je predstaviti okvirne kapacitete izvajalcev sečnje in spravila, ugotoviti trende tega dela panoge ter nakazati možnosti spoprijemanja z izzivi, ki se porajajo.

Koliko nas je?

Po podatkih Gozdarske inšpekcije (<http://spletni2.furs.gov.si/GOZD/GozdZav.asp>) imamo trenutno skupaj 1.203 subjekte, ki so ob inšpekcijskem pregledu ustrezali predpisanim pogojem. Od tega jih večina nudi posek z motorno žago, okoli 80 % traktorsko spravilo, le nekaj odstotkov pa tudi strojno sečno oziroma žično spravilo (preglednica 1). Na podlagi uradnega sedeža subjekta smo vsakega locirali na teritorij naše poslovne enote.

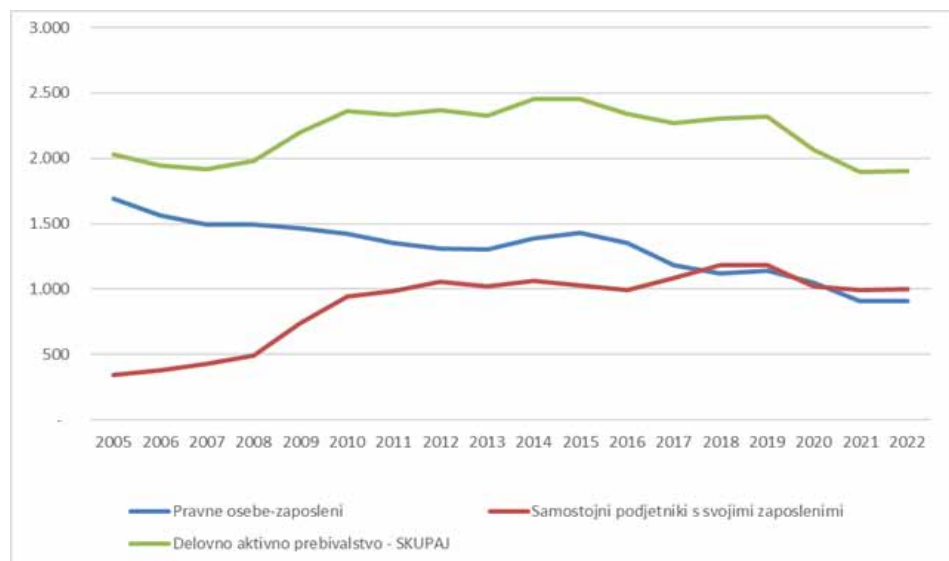
Ker gre za subjekte z zelo različno velikostjo, aktivnostjo ter delovno in prostorsko migrabilnostjo, številke ne povedo veliko. V grobem lahko rečemo, da je polovica subjektov samostojnih podjetnikov, približno tretjina dopolnilnih dejavnosti, okoli 15 % družb z omejeno odgovornostjo ter manj kot odstotek preostalih oblik. Velika večina gospodarskih družb (torej brez samostojnih podjetnikov, zadrug in dopolnilne dejavnosti) v naši dejavnosti (A02) je mikro (okoli 95

PE	Sečnja z mot. žago	Spravilo s traktorjem	Gojenje	Žično spravilo	Strojna sečnja	Vsaj eno opravilo
Celje	187	167	60	6	6	201
Kočevje	43	39	24	1	5	44
Ljubljana	390	327	119	32	31	416
Maribor	136	111	63	6	4	143
Murska Sobota	50	45	25		4	57
Novo mesto	42	39	13		8	44
Postojna	135	130	66	4	7	145
Tolmin	146	118	55	23	6	153
Skupna vsota	1.129	976	425	72	71	1.203

Preglednica 1: Število poslovnih subjektov, ki so ob inšpekcijskem pregledu ustrezali predpisanim pogojem (zajem dne 16. 6. 2023)

%), torej z do desetimi zaposlenimi, okoli 4 % je majhnih (10 do 49 zaposlenih) in le okoli odstotek je srednjih in velikih (Stopar in sod., 2020).

Pomembnejše od števila subjektov je število zaposlenih (slika 1), ki jih je trenutno okoli 2.000. Pri pravnih osebah je v celotnem zajemnem obdobju (SURS, 2023) očitno zniževanje števila zaposlenih, manjši zastoj v tem trendu je verjetno povzročil večji obseg dela takoj po žledu v letu 2014. Kadrovske kapacitete samostojnih podjetnikov oziroma samozaposlenih so se s pojavom gospodarske krize (po letu 2008) nekoliko okrepile, po letu 2019 pa začele nazadovati, vsaj delno zaradi upada obsega sanacijskih sečenj (ZGS, 2023).

Slika 1: Število zaposlenih v dejavnosti A.02 Gozdarstvo po letih

Okrvni sporazum	Število ponudnikov
2017	172
2019	171
2020	140
2022	141
2023	131

Preglednica 2: Število ponudnikov, ki jim je bila priznana sposobnost po okvirnih sporazumih za sečnjo

Vzeto v celoti kadrovske kapacitete, naše branže nazadujejo.

Upadanje števila subjektov zaznavamo tudi na podlagi števila ponudnikov, ki jim je bila priznana sposobnost po okvirnih sporazumih za sečnjo in spravilo (preglednica 2).

Ker za celotno dejavnost nimamo na voljo strukturiranih podatkov po posameznih profilih gozdnih delavcev, si vsaj za ilustracijo lahko pomagamo s povzetkom prijavljenih kapacitet v okvirna sporazuma za sečnjo v letih 2022 in 2023 (preglednica 3). Številke

moramo vzeti z rezervo, kljub vsemu pa indicirajo neugoden trend klasične sečnje oziroma traktorskega spravila.

Kako smo opremljeni?

Ugotavljanje natančnega stanja opremljenosti je seveda težavno. Enega osrednjih virov predstavlja vprašalnik za podjetja, ki so registrirana kot gozdraska dejavnost. (SURS, 2023). Ta seveda ne zajame vseh, kljub temu pa lahko oriše situacijo in zlasti trende (sliki 2 in 3). Kot kažejo številke, prodajalci profesionalnih motornih žag v Sloveniji (še) nimajo ra-

zloga za zaskrbljenost (slika 2). Evidentiranje in zlasti ugotavljanje izkoriščenosti motornih žag ima številne metodološke težave, vendar za nas to ni večjega pomena. Ugotavljamo tudi bolj ali manj vztrajno naraščanje števila traktorjev. Vpliva razpisov PRP na živahnost krivulj ob tej priložnosti ne bomo ugotavljali. Kaj pa sodobnejša oprema oziroma mehanizacija? Ta ima izrazit trend naraščanja, zlasti v primeru strojev za sečnjo in zgibnih polprikolničarjev (slika 3). Očitno se izvajalski del stroke razvija v smeri večje produktivnosti in varnosti del. Izkoriščenost vse te mehanizacije ostaja odprto vprašanje.

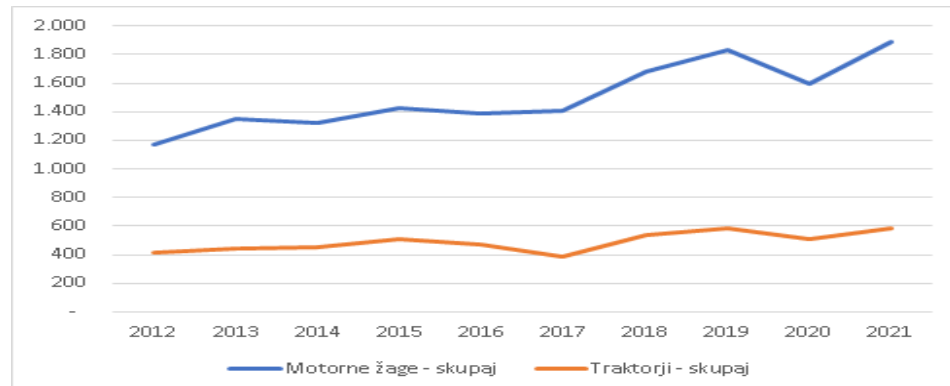
Del teh kapacitet so prijavili tudi naši najeti izvajalci v zadnjih dveh okvirnih sporazumih (preglednica 4). Z veliko mero previdnosti je treba vzeti indikacijo zniževanja traktorskih kapacitet in povečevanja kapacitet strojne sečnje in žičnega spravila.

Kako se cenimo?

Cena doseženih cen na trgu za sečnjo in spravilo je seveda odvisna od številnih parametrov. Eden je obseg dela na trgu, ki je pogosto pod velikim vplivom motenj (suša, podlubniki, veter, žled ...). Drugi faktor je stopnja konkurence. Nadalje opazno, v precejšnji meri psihološko pogojeno, vlogo igra cena nafte ipd. Kakorkoli, po analizi indeksov rasti cen storitve sečnje in spravila na podlagi podatkov, ki jih zbira Gozdarski inštitut Slovenije (<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/cene/podatki/2021100415210286/cene-gozdarskih-storitev/>) in lastnih podatkov (cene najetih izvajalcev) zaključujemo, da je trend spremembe cen tako rekoč identičen kumulativni inflaciji za obdobje obstoja družbe. Inflacija je

Leto	Sekači	Harvesteristi	Traktoristi	Forwarderisti	Žičničarji	Skupaj
2022	270	24	211	2	14	521
2023	214	25	170	0	9	418
Indeks 2023/2022	0,79	1,04	0,81	-	0,64	0,80

Preglednica 3: Prijavljene kadrovske kapacitete zadnjih dveh okvirnih sporazumov za sečnjo

Slika 2: Število motornih žag in traktorjev po letih

v obdobju od julija 2016 do maja 2023 znašala 23,4 % (SURS, 2023).

Na neki način ima cena storitve svoj pomen v povezavi s ceno lesa. Kar se tega tiče, smo zaenkrat v varnem območju (okoli 30 %).

Kakšne so naše perspektive?

Pomanjkanje kadrov je vsesplošen problem, tako v Sloveniji kot Evropi. Gozdarska panoga ima tu še slabše obete. Delo je namreč manj prijazno, s precej visokimi tveganji za zdravje, izvaja se tudi v neugodnih vremenskih pogojih ter ima – vsaj deloma – sezonski značaj. Ali je primerno plačano, pove trg.

Ker pa denar ni vse in ker živi vse manj prebivalstva na podeželju oziroma se zmanjšuje število družinskih kmetij (SURS, 2023), kar predstavlja tradicionalen bazen za kadre v gozdarstvu, bodo izzivi iskanja in usposabljanja mladih za gozdarski poklic zelo veliki. Kako težko bo pridobiti mlade, povejo že demografske številke. Generacije, ki počasi odhajajo v pokoj (recimo letniki od 1958 do 1963), so šteje okoli 29 tisoč rojenih na leto (SURS, 2023). Generacije, ki prihajajo na trg dela, pa le okoli 18 tisoč (ibid.).

Kako je s privabljanjem tujih delavcev? Uganka za celotno Evropo. Romuni prispejo le do Nemčije in Avstrije, kjer plačajo bolje kot Italijani in Španci. Slednji imajo precej delavcev iz Maroka, s kakovostjo del se ne hvalijo. Nekoč neusahljivi vir kadrov s področja nekdanje Jugoslavije je očitno bolj ali manj pre-

sahnili. Marsikdo se spogleduje s Filipinci in drugimi Azijci. Izkušnje v tujini kažejo, da je ljudi, ki so v gozdarstvo vstopili po sili razmer in brez tradicije oziroma podedovanega odnosa do tega dela iz domačega okolja, zelo težko zadržati v našem poklicu in pogosto tudi zahtevno ustrezno usposobiti.

Povpraševanje po profesionalnih izvajalcih gozdarskih del se povečuje tudi v zasebnem sektorju, saj vse več lastnikov del ne izvaja več v svoji režiji oziroma v krogu sosedov.

Po vsem zapisanem sodeč, se bomo morali za realizacijo sečnje vse bolj potruditi. Prva skrb je učinkovita lastna gozdna proizvodnja, kjer so vselej še rezerve (boljši izkoristek delovnega časa, hitrejša odprava defektov, ustrežnejše nagrajevanje ...). Nato je treba z najetimi izvajalci graditi korektne, dolgoročne odnose. Preveriti je treba možnosti večletnih aranžmajev, da imajo podizvajalci veliko investicijsko varnost, tako kar zadeva opremo kot kadre.

Zagotovo moramo vsi akterji vlagati v mlade, da se odločajo za ta poklic. Poleg klasičnih oblik privabljanja, kot so štipendije, poletno delo in podobno, se ponekod (Švica) izkoriščajo tudi bonusi na »mlada leta«.

Karkoli nam bo uspelo narediti z atraktivnostjo privabljanja, bo dobrodošlo, vendar še zdaleč ne dovolj. Nujno bo treba povečati produktivnost dela, torej, da z manj ljudmi naredimo več. Edina resna pot je pot tehnološkega ra-

zvoja. Slediti, testirati in implementirati moramo vse, kar se pojavi na trgu in izkaže.

Za večjo produktivnost, zlasti strojne sečnje s. l., je treba iskati rešitve tudi pri gojitvenih konceptih (npr. robne sečnje, sečnje v pasovih, nižji ciljni premeri, proaktivne sečnje, situacijsko redčenje). Kleščenje vej z motorno žago je v Evropi marsikje že velika redkost. Ker tega skorajda nihče ni več pripravljen početi, uporabljajo drevesne ali poldrevesne metode izvleka, nato pa se na ustrezni gozdni prometnici s pomočjo procesorske glave (recimo na bagru) izvedeta klešččenje ter krojenje.

Za večje učinke dela na letni ravni je treba revidirati sezonske omejitve dela. Namreč, ob vse večjem pomanjkanju izvajalcev bo manj produktivna obdobja težko nadomestiti. Tudi stalna vlaganja v gozdno infrastrukturo na dolgi rok prispevajo v pravo smer.

Za večje uveljavljanje strojnega dela bo potreben permanenten angažma s strokovno in tudi laično javnostjo. Velikokrat ne bo udobno. V slovenskem gozdarstvu je že dlje časa odprto vprašanje gozdnega reda, zlasti zlaganja vej iglavcev (Krajčič in Winkler, 2000). Študije kažejo (npr. Novak, 2008), da je poraba časa za gozdni red znatna (okvirno 20 %), kar pomeni, da bi lahko na nivoju Slovenije pri sečnji iglavcev prihranili ogromno število ur sekačev.

Da preprosto moramo imeti na voljo dovolj kapacitet za sečnjo, terjajo od nas vse močnejše ujme oziroma motnje pri gospodarjenju, ki dinamiko v hipu dvignejo krepko nad običajne obrate.

Že dlje časa ostajajo tehnološka in ekonomska področja gozdarske panoge raziskovalno podhranjena. Razmisliti je treba, ali pri izvedbi gozdarskih del res ni potrebna inženirska komponenta. Ta na prvo žogo nekaj stane, na daljši rok pa morda zagotavlja kakovostnejše, varnejše in tudi učinkovitejše delo.

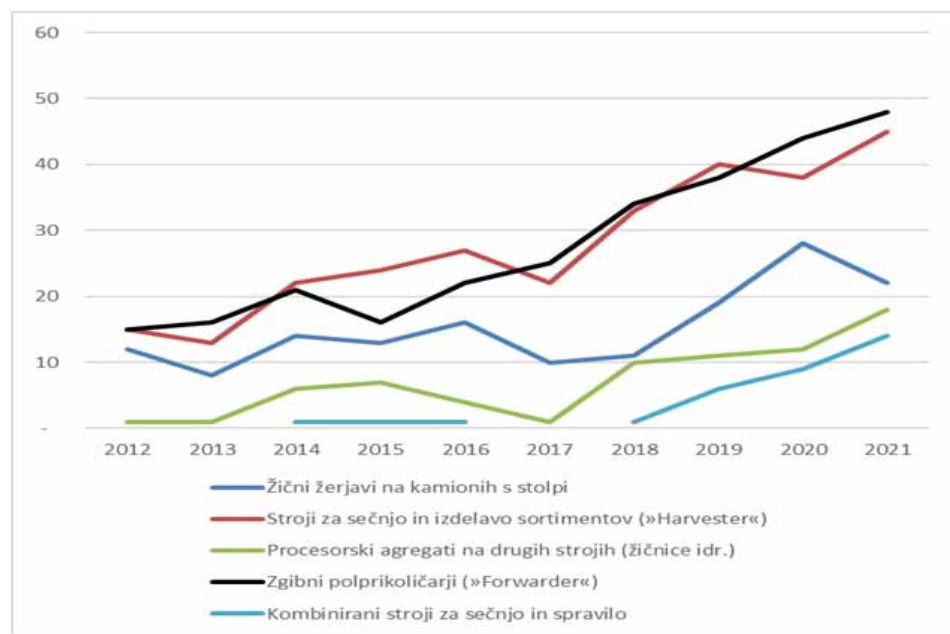
Viri

<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/cene/podatki/2021100415210286/cene-gozdarskih-storitev/http://spletni2.furs.gov.si/GOZD/GozdZav.asp>
Krajčič, D., Winkler, I., 2000. Ekonomski vidiki vzdrževanja gozdnega reda. Gozdarski vestnik, 58, št. 9: 456–458

Novak, M., 2008. Aanaliza časov pri sečnji in izdelavi na primeru končne sečnje iglavcev v GGE Pokljuka. Diplomsko delo, Visokošolski strokovni študij, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 71 strani

Stopar, M., Štarkl, D., Remic, T., Likar, B., 2020. Sistem kvalifikacij na področju gozdarstva in lesarstva. Ljubljana, 92 strani

SURS, 2023. Podatki iz portala SiStat ZGS, 2023. Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2022. Ljubljana, 124 strani

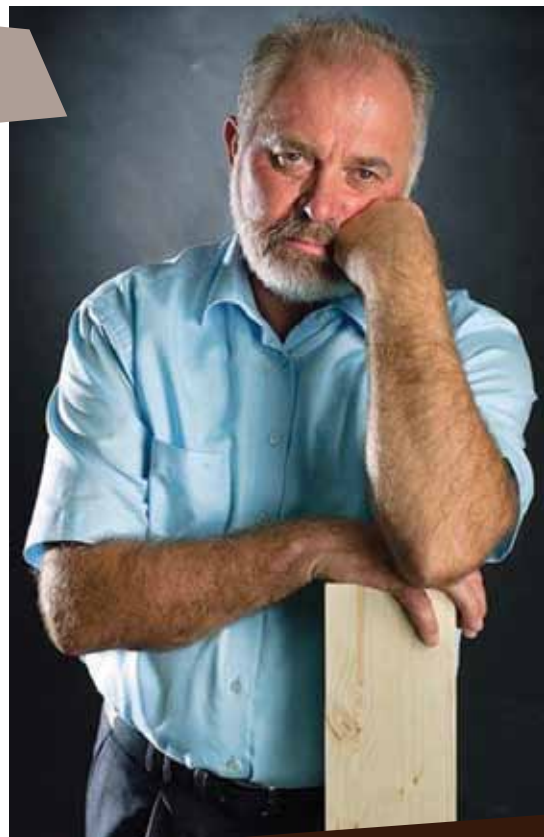

Slika 3: Število žičnic na kamionih, strojev za sečnjo, zgibnih polprikolničarjev, kombiniranih strojev za sečnjo in spravilo ter procesorskih agregatov na drugih strojih

Leto	Harvesterji	Pril.kmet. traktorji	Zgibniki	Žičnice	Forwarderji	Goz.prikolice	Skupaj
2022	7	123	12	3	5	25	175
2023	10	107	7	4	6	23	157
Indeks 2023/2022	1,43	0,87	0,58	1,33	1,20	0,92	0,90

Preglednica 4: Prijavljene tehnološke kapacitete zadnjih dveh okvirnih sporazumov za sečnjo

AKTUALNO
IZ SNEŽNIKA

Čakajoč Godota – na Snežniku

Janez Pucelj, direktor Snežnika, d. o. o.

Nekajkrat sem se ujel v misli, da bi o Snežniku napisal nekaj bolj konkretnega, nekaj, kar bi vlivalo optimizem in vero v prihodnost. Pa mi do zdaj ni šlo, ker za to ni bilo pravega razloga.

Iz šolskih let (vse enkrat pride prav) se mi je obudil spomin na tragikomedijo Samuela Becketta – Čakajoč Godota. Neverjetna, skoraj preroška podobnost dramskega dogajanja z usodo Snežnika.

Takole gre:

Dva brezdomca se vsak dan srečujeta ob cesti pod drevesom in čakata Godota. Ta je prisposoda za upanje, za smisel obstoja in življenja. Vsak dan k njima prihaja deček, ki ju prepričuje, da bo Godot naslednji dan zagotovo prišel. Vedno isto: naslednji dan bo zagotovo prišel. A Godot naslednji dan ne pride. In tako se vse vrti zgoj in samo okrog pričakovanja in upanja, da bo »naslednji dan« zagotovo prišel. Ne pride ne ta ne naslednji dan. Razočaranje je čeda-

lje globlje. Razmišljata celo o samomoru. A upanje na prihod Godota jima tega dejanja ne dovoli.

Usoda Snežnika je podobna. Vedno vztrajno čakajoč na uresničitev obljub različnih vodij in vodstev. Podobno kot v drami se na Snežniku kljub vsemu nič ne zgodi, le nara-va z letnimi časi kaže, da čas neusmiljeno teče. Ljudje se starajo, stroji obnemorejo, ura tiktaka – Godota pa od nikoder.

Ali ima upanje potem pravico umreti? Ne, zagotovo ne!

Snežnikova drama mora imeti vsaj en list več kot original dramatika Becketta. Godot mora priti in vse kaže, da je že položil roko na kljuko vrat, da vstopi na Snežnik.

Deček ne bo več prihajal z obljubo: jutri pride.

Prišel bo na vrata in napovedal: prišel je gospod Godot.

To verjamem. In to je bil pravi razlog za pisanje tega prispevka.

NA OBISKU PRI POSLOVNEM PARTNERJU: MM Količevo, d. o. o.

Besedilo: **Suzana Rankov**
Foto: **arhiv MM Količevo**

Transformacija Zeleni. Močni.

Podjetje MM Količevo je od leta 1998 v lasti avstrijskega podjetja MM Board & Paper, ki je eden od največjih proizvajalcev kartona v Evropi. Lani so predelali skoraj 200 tisoč m³ lesa, načrti pa so še bolj ambiciozni. Podjetje je na poti procesa preobrazbe. Lani so izvedli reorganizacijo, ki je terjala tudi precejšnje zmanjšanje števila zaposlenih, zdaj pa so povsem osredotočeni na zagotavljanje prihodnosti MM Količevo z naložbami v zeleno transformacijo, zagonom najsodobnejše tehnologije in novimi koncepti dobavne verige. Poslovanje podjetja in načrte nam je predstavil Michael Petschacher, direktor podjetja MM KOLIČEVO, d. o. o.

Kako na podlagi prvih ocen ocenjujete vaše poslovanje v letu 2022?

Upošteva je napete gospodarske okoliščine, smo zelo zadovoljni z našim lanskim rezultatom.

Koliko surovine ste predelali lani in katero surovino uporabljate v proizvodnji (katere drevesne vrste, katero vrsto gozdnih lesnih sortimentov predelujete)?

V MM Količevo so glavna surovina za proizvodnjo kartona vlakna. Vlakna pridobivamo iz odpadnega papirja za recikliranje, celuloze in lesovine. Lani smo porabili približno 250 tisoč ton surovin. Proizvajamo lastno lesovino. V ta namen odkupujemo debela iglavcev, kot sta smreka in jelka. Lani smo predelali skoraj 200 tisoč m³ lesa.

SiDG je le eden od vaših dobaviteljev surovine za proizvodnjo. Kje nabavljate preostale količine?

Zavezani smo odgovorni nabavi lesa iz trajnostno upravljanjih gozdov. Pri tem sledimo

smernicam zadevnih certifikacijskih shem. To je eden od razlogov, zakaj bi radi kupovali več lesa iz Slovenije. Slovenija ima še dovolj zmogljivosti, da nam dobavi večje količine – verjamemo, da lahko celo potrojimo letno količino. Domačo nabavo in uporabo bi podprla lokalna podjetja, in to bi bil celo bolj trajnosten način uporabe lesa. Kratke transportne poti bi zmanjšale stroške in specifične emisije CO₂. V bližnji prihodnosti želimo sodelovati s SiDG pri doseganju tega cilja. Trenutno moramo les – poleg domačega trga – kupovati tudi iz sosednjih držav.

Se pri zagotavljanju potrebne surovine soočate s kakšnimi težavami?

Občasno smo naleteli na težave pri dobavi lesa. V zadnjem desetletju je bilo nekaj ekstremov, na primer pomanjkanje lesa predvsem zaradi težav v logistiki, ki jih povzroča vreme. Drugi primer so bile prevelike količine zaradi ujma, kot je bil žled leta 2014. Vendar smo te izzive vedno uspešno rešili in naša proizvodnja je bila zagotovljena.

Za kaj se uporabljajo vaši proizvodi, v katerih panogah oziroma za katere izdelke?

Proizvajamo karton na osnovi recikliranih in svežih vlaken ter reciklirane linerje, ki se uporabljajo za pakiranje hrane, kozmetike, farmacevtskih izdelkov in manjših električnih aparatov. Ponosni smo, da je naš karton primeren za neposredno uporabo pri pakiranju hrane in farmacevtskih izdelkov ter za trajnostne embalažne rešitve. Naši glavni trgi so v naši sosesčini – na prvem mestu so Slovenija, Italija, Hrvaška in balkanske države, sledijo jim preostale države EU in drugi geografsko ugodni čezmorski trgi. Naše podjetje ima strateški položaj znotraj družbe MM Board & Paper v regiji jugozahodne Evrope, zlasti naše kratke transportne poti v Italijo zagotavljajo prilagodljive storitve in podpirajo doseganje naših trajnostnih ciljev.

Kako so napete gospodarske razmere vplivale na vašo proizvodnjo?

Leta 2022 smo bili soočeni z izzivom nestabilnih trgov, ki so posledica vojne v Ukrajini

Ponosni smo, da je naš karton primeren za neposredno uporabo pri pakiranju hrane in farmacevtskih izdelkov ter za trajnostne embalažne rešitve.

v treh besedah: **Hitri.**

ter naraščajočih cen energije in surovin. Kljub temu je podjetju poleg dobav v strateško pomembni živilsko-farmaceutski industriji uspelo ostati prisotno tudi v vse močnejšem segmentu »plastične zamenjave«.

Kako v luči napetih gospodarskih razmer in energetske krize ocenjujete ukrepe slovenske države in EU?

Slovenija ima veliko prednosti, kot so geografska lega, sodobno čezmorsko pristanišče, dobro izobraženi kadri, zadostni lesni viri ... če naštejemo samo nekatere. Seveda cenimo vse ukrepe, ki podpirajo industrijo pri soočanju s trenutnimi izzivi, vendar še vedno menimo, da sprejeti ukrepi – predvsem na nacionalni ravni – niso dovolj. Veliko priložnosti vidimo v energiji, zlasti pri reguliranju cen električne energije, in v upravnih postopkih, predvsem v trajanju kateregakoli postopka za pridobitev dovoljenja. Izjemno dolgi postopki pridobivanja dovoljenj postajajo vse

Naložba v posodobitev kartonskega stroja 3 je med največjimi petimi tujimi naložbami v Sloveniji letos.

večja slabost Slovenije v primerjavi z drugimi državami EU, a v zadnjih mesecih opažamo nekaj pozitivnih premikov. Upamo in pričakujemo, da si bo vlada še naprej prizadevala za izboljšave na teh področjih.

Lani ste se v javnosti znašli zaradi napovedi odpuščanja. Za koliko ste zmanjšali število zaposlenih in kaj vas je vodilo k tej odločitvi? So se razmere stabilizirale?

Lansko jesen smo že bili priča trendu ohlajanja v naši industriji in gospodarstvu v kombinaciji z energetske krize. Po zelo podrobni analizi smo se dokončno odločili za hiter odziv in zmanjšanje proizvodnih zmogljivosti. Zaradi šibke konkurenčnosti zelo starega in majhnega stroja smo ta stroj ustavili. V začetku oktobra 2022 smo v sodelovanju s pred-

stavniki delavcev začeli izpeljevati program množičnega odpuščanja. Število zaposlenih smo zmanjšali za približno 25 %. Cilj naše reorganizacije je bil zagotoviti trajnostno in dobičkonosno poslovanje MM Količevo z usmeritvijo na proizvodnjo na našem večjem in naprednejšem kartonskem stroju, ki je podprt z velikimi naložbami. Proces smo uspešno zaključili. Ob upoštevanju trenutnih izzivov v celotnem gospodarstvu lahko jasno trdimo, da je bila to prava odločitev ob pravem času. Zdaj smo v celoti usmerjeni v zagotavljanje prihodnosti MM Količevo z naložbami v zeleno transformacijo, zagonom najsodobnejše tehnologije in novimi koncepti dobavne verige.

MM Količevo je od leta 1998 v lasti avstrijskega podjetja MM Board & Paper, ki je eden od največjih proizvajalcev kartona v Evropi. Kje ima vaš lastnik še proizvodne obrate in kam količinsko sodi obrat v Sloveniji?

MM Board & Paper ima sedem lokacij po Evropi, poleg MM Količevo v Sloveniji še pet tovarn za proizvodnjo kartona in papirja v Avstriji, Nemčiji, na Finskem in Poljskem ter tovarno celuloze na Norveškem. S skupno letno zmogljivostjo naštetih tovarn, ki znaša več kot 2,6 milijona ton kartona in papirja, ima MM Board & Paper vodilni položaj v pro-

izvodnji kartona iz recikliranih vlaken, kartona iz svežih vlaken in premaznih recikliranih linerjev v Evropi. Tovarne MM Board & Paper se razlikujejo po številu proizvodnih linij, proizvodni zmogljivosti, paleti izdelkov in drugih značilnostih. MM Board & Paper skupaj z MM Packaging, vodilnim svetovnim proizvajalcem kartonov za škatlice, oblikuje Skupino MM. Skupina MM spodbuja trajnostni razvoj z inovativno embalažo in izdelki iz papirja, ki jih je mogoče reciklirati.

Kakšni so načrti za letos in prihodnjih nekaj let? Boste povečevali proizvodnjo?

Zaradi dinamične situacije na energetskem trgu in trgu surovin ter ob nejasnem razvoju politične krize v Evropi, povezane z razmerami v Ukrajini, je težko gledati daleč v prihodnost. Trdno pa verjamemo, da bo podjetje MM Količevo z nadaljnjim odličnim poslovanjem na naših ključnih trgih, z novimi naložbami v kartonski stroj in zeleno preobrazbo ter z inovacijami učinkovitejše in dobro pripravljeno na prihodnost, tako kar zadeva zadovoljevanje potreb kupcev kot z vidika varnih delovnih mest za naše zaposlene in močnega člana lokalne skupnosti.

V zadnjih letih ste veliko investirali. Nam lahko zaupate, katere so največje investicije v Sloveniji in kaj pomenijo za vaše poslovanje?

MM Količevo nenehno vlaga v izboljšanje okoljskega odtisa in proizvodne odličnosti ter ne nazadnje v razvoj novih načinov uporabe naših izdelkov. Letos je naš poudarek nedvomno na posodobitvi kartonskega stroja 3. Po naših informacijah je ta naložba med največjimi petimi tujimi naložbami v Sloveniji letos in s tem ni pomembna samo za nas.

Omenili ste zeleno transformacijo. Kakšni so načrti za prihodnost? Načrtujete še kak večji investicijski cikel?

Podjetje MM Količevo je na poti celovitega procesa preobrazbe. Ta proces se je začel z reorganizacijo lansko jesen, jasen načrt uresničujemo do leta 2030. Naša zaveza je, da bo preobrazba prinesla dolgoročne koristi za zaposlene, lokalno skupnost, poslovne partnerje in ne nazadnje naše lastnike. Z naložbami v najsodobnejše zelene tehnologije, razvoj izdelkov in trajnost želimo zagotoviti energetsko in okoljsko učinkovitejšo proizvodnjo, okrepiti svoj položaj na trgu in še naprej zagotavljati številna delovna mesta z izboljšanimi delovnimi pogoji.

To se sliši zelo ambiciozno. Nam lahko poveste kaj več o tej transformaciji? Kako jo bodo občutili vaši deležniki?

Našo transformacijo radi opišemo s tremi besedami: Zeleni. Močni. Hitri. »Zeleni« vključuje naše korake, ki so v skladu s krožnim gospodarstvom in izboljšujejo naš okoljski odtis, kot je posodobitev kartonskega stroja 3, zmanjšanje specifičnega CO₂, zmanjšanje

Izjemno dolgi postopki pridobivanja dovoljenj postajajo vse večja slabost Slovenije.

porabe vode in v prihodnosti več obnovljivih virov energije, kot je nova sončna elektrarna za zeleno energijo, ki jo trenutno nameščamo.

»Močni« odraža naša prizadevanja, da z najsodobnejšo tehnologijo in stroji utrdimo svoj položaj na trgu. Ob tem verjamemo, da zgolj biti zelen in močan ni dovolj, da bi bil pripravljen na prihodnost. Zato smo tudi »hitri«. To pomeni, da želimo biti agilni in učinkoviti v turbulentni dinamiki trgov, kar bomo dosegli z avtomatizacijo in digitalizacijo, izboljšanim upravljanjem preskrbne verige in kratkimi dobavnimi roki.

Ne nazadnje moramo poudariti, da je temeljno vodilo vseh teh treh razsežnosti dobrobit ljudi. Zavzemamo se, da bo podjetje MM Količevo ne samo prijaznejše do planeta, temveč tudi prijaznejše ljudem. To pomeni skrb za zaposlene in sosede v lokalni skupnosti. Zaposleni bodo preobrazbo občutili kot povečano varnost pri delu, boljše delovne pogoje in stabilna delovna mesta. Lokalna skupnost bo to občutila kot zmanjševanje hrupa in treslajev, manj prometa ter boljši zrak, skratka kot boljšo kakovost bivanja.

Kaj vključuje posodobitev proizvodnje?

Proizvodnja kartona ostaja srce našega podjetja, zato je prvi veliki korak k transformaciji vsekakor modernizacija našega kartonskega stroja 3 to jesen. S projektom želimo izboljšati kakovost izdelkov in hkrati zmanjšati okoljski odtis. To je odraz naše predanosti, da ustvarimo boljšo, okolju prijaznejšo prihodnost. Modernizacija vključuje najsodob-

nejšo sušilno tehnologijo in najnovejšo klejno stiskalnico. To je inovativna osnova za tako imenovani lightweighting (proizvodnjo kartona z nižjo gramaturo) in izboljšanje kakovosti, hkrati pa omogoča nižjo specifično porabo energije in nižje emisije CO₂. Del modernizacije je tudi zamenjava previjalnika, s katerim bomo optimizirali produktivnost ter zagotovili boljšo in stabilno kakovost izdelkov.

Vaše podjetje je bilo ustanovljeno davnega leta 1920. Nam lahko na kratko opišete ključne prelomnice v njegovi zgodovini?

Začetki podjetja segajo v čas pred prvo svetovno vojno, ko je družina Bonač iskala rešitev za odpadni papir, ki je nastajal v njihovi knjigovoznici v Ljubljani. Takrat se je porodila ideja o papirnici, ki bi iz odpadnega papirja proizvajala nov papir. Leta 1920 je tako Fran Bonač udeležil koncept krožnega gospodarstva s postavitvijo in zagonom enega papirnega stroja z dnevno proizvodnjo ene tone. Do leta 1933 je proizvodnja narasla s 450 na 3.200 ton na leto. Od leta 1959, ko smo zagnali proizvodnjo na kartonskem stroju 2, do leta 1979, ko smo zagnali proizvodnjo na kartonskem stroju 3, je obseg proizvodnje strmo narasel. Tudi lastniki podjetja so se v vseh teh letih večkrat zamenjali, dokler leta 1998 podjetje ni postalo del MM Board & Paper.

V vseh teh 103 letih obstoja se bistvo podjetja ni spremenilo. Krožno gospodarstvo je temelj njegovega delovanja. Rečemo lahko, da imamo krožno gospodarstvo v svojih genih. Med našimi zaposlenimi je že šesta družinska generacija s trajnostjo v genih. Veselimo se naslednjih 100 let našega podjetja MM Količevo; podajamo se na zeleno pot preobrazbe, zato verjamemo, da nas čaka svetla prihodnost.

Tržne količine in domača raba lesa iz zasebnih gozdov

Besedilo: Špela Ščap, dr. Nike Krajnc, Gozdarski inštitut Slovenije
Foto: arhiv SiDG

Les kot pomemben obnovljiv naravni vir že od nekdaj prispeva k razvoju, še posebej na podeželju. Hkrati pa večji delež gospodinjstev na podeželju uporablja les kot primaren vir energije, in zato ima tam pomembno mesto tudi samooskrba z lesom. Zasebni gozdovi so pomembni pri vzpostavitvi in razvoju gozdno-lesnih verig, saj zasebni lastniki gozdov upravljajo skoraj 80 % površine vseh gozdov v Sloveniji. Za zagotavljanje pogojev za razvoj gozdno-lesnih verig na podeželju je ključnega pomena trajnost in zanesljivost ponudbe gozdnih lesnih sortimentov na trgu.

Značilnosti gospodarjenja z zasebnimi gozdovi

V raziskavi med zasebnimi lastniki gozdov leta 2019 je 62 % anketiranih kot glavni namen gospodarjenja z gozdom navedlo uporabo lesa za lastne potrebe. S 23 % so sledila gospodinjstva, ki so gozd podedovala in nimajo posebnega namena gospodariti z njim. Le 6 % vprašanih gospodinjstev pa je z gozdom gospodarilo z namenom trženja lastnega lesa in/ali drugih gozdnih proizvodov. Pri prodaji lesa je prevladoval odkup na kamionski cesti (71 %), kar 29 % pa je predstavljal odkup na panju. Več kot 66 % anketiranih je izjavilo, da lesa ne prodaja (Ščap in sod., 2021).

V raziskavi med 1.515 zasebnimi lastniki gozdov, ki smo jo na Gozdarskem inštitutu Slovenije opravili leta 2022 v okviru ciljno-raziskovalnega projekta »Izhodišča za izboljšanje gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v podporo večji mobilizaciji lesa« (V4-2013), ki ga sofinancirata Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Agencija RS za raziskovalno dejavnost, je bilo ugotovljeno, da so pri pridobivanju lesa bolj aktivni lastniki v ruralnih območjih države (v naseljih z manj kot 3.000 prebivalci). Nadalje so bile ugotovljene razlike med tržno dejavnostjo zasebnih lastnikov gozdov glede na kraj bivanja; s prodajo lesa se več ukvarjajo lastniki iz urbanih območij.

V prispevku predstavljamo ovrednotenje dejanske razpoložljivosti okroglega lesa v gozdovih v zasebni lasti, ki (1) se pojavi na trgu in (2) se porabi za domače potrebe. Izračuni temeljijo na podatkih strukture proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov v zasebnih gozdovih, ki jih letno pripravi GIS v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ter tržnih količnikih in količnikih o domači rabi lesa, preračunanih iz podatkov Statističnega urada RS (SURS). Podatki se nanašajo na leto 2022 in so začasni, končni bodo na voljo letos jeseni.

Razpoložljivost lesa na trgu

V letu 2022 se je iz gozdov v zasebni lasti in lasti lokalnih skupnosti na trgu pojavilo 1,963 milijona m³ okroglega lesa, od tega 1,396 milijona m³ iglavcev in 0,567 milijona m³ listavcev (preglednica 1). Pri iglavcih je na trgu z 90 %

prevladovala hlobovina, pri listavcih pa je hlobovina predstavljala 55 % vsega okroglega lesa, ki se je pojavil na trgu, s 30 % sledi les za kurjavo.

Razpoložljivost lesa za domače potrebe

Od skupne količine pridobljenega lesa iz zasebnih gozdov in gozdov v lasti lokalnih skup-

Dejanska razpoložljivost okroglega lesa iz zasebnih gozdov in v lasti lokalnih skupnosti na trgu je v letu 2022 znašala 1,96 mio m³.

ga lesa s prevladujočim deležem zastopanosti skupine hlobovi za žago in furnir. Pričakovano se je na trgu pojavilo najmanj količin lesa za energetske namene. Del lesa iz zasebnih gozdov pa se na trgu ne pojavi, temveč se porabi za lastne potrebe (npr. za ogrevanje in segrevanje sanitarne vode gospodinjstev). V letu 2022 je bilo okrog 1,161 m³ okroglega lesa porabljene za domače potrebe, kar je 37 % skupne proizvodnje okroglega lesa v zasebnih gozdovih in gozdovih v lasti lokalnih skupnosti. Pri domači rabi lesa prevladuje les za kurjavo, in sicer z 86 %.

Ti podatki potrjujejo, da je raba lesa v energetske namene v Sloveniji tradicionalna in po-

	Hlobovi za žago in furnir	Les za celulozo in plošče in drugi okrogli ind. les	Les za kurjavo (drva)	Skupaj
Iglavci	1.259.000	118.000	18.000	1.396.000
Listavci	311.000	84.000	172.000	567.000
Skupaj	1.570.000	202.000	191.000	1.963.000

Preglednica 1: Dejanska razpoložljivost okroglega lesa v gozdovih v zasebni lasti in gozdovih v lasti lokalnih skupnosti, ki se je v letu 2022 pojavila na trgu (podatki so začasni in so prikazani v neto kubičnih metrih; količine so zaokrožene na 1.000 m³). (vir: Gozdarski inštitut Slovenije)

nosti, ki je v letu 2022 skupno znašala 3,124 milijona m³, je bilo za domačo rabo namenjenega 1,161 milijona m³ okroglega lesa (preglednica 2). Od tega tako pri iglavcih (65 %) kot pri listavcih (94 %) prevladuje les za kurjavo.

Zaključki

Od skupne proizvodnje okroglega lesa v slovenskih gozdovih, ki je v letu 2022 po začasnih podatkih znašala 4,269 mio m³, 73 % količin izvira iz gozdov v zasebni lasti in gozdov v lasti lokalnih skupnosti. Iz teh gozdov se je lani na trgu pojavilo okrog 1,963 mio m³ okrogle-

membna za večjo energetske samooskrbnost predvsem slovenskega podeželja.

Viri: Ščap, Š., Stare, D., Krajnc, N., Triplat, M. 2021. Značilnosti opravljanja sečnje in spravila v zasebnih gozdovih v Sloveniji. Acta Silvae et Ligni, 125, 25–38. DOI: 10.20315/ASeL.125.3.

V letu 2022 je bilo za domačo rabo namenjenega 1,16 mio m³ okroglega lesa iz zasebnih gozdov in gozdov lokalnih skupnosti.

	Hlobovi za žago in furnir	Les za celulozo in plošče in drugi okrogli ind. les	Les za kurjavo (drva)	Skupaj
Iglavci	83.000	24.000	195.000	302.000
Listavci	37.000	16.000	806.000	859.000
Skupaj	120.000	39.000	1.001.000	1.161.000

Preglednica 2: Dejanska razpoložljivost okroglega lesa v gozdovih v zasebni lasti in gozdovih v lasti lokalnih skupnosti, ki se je v letu 2022 porabila za domače potrebe gospodinjstev (podatki so začasni in so prikazani v neto kubičnih metrih; količine so zaokrožene na 1.000 m³). (vir: Gozdarski inštitut Slovenije)

Različne vrste cen pri trgovanju z gozdnimi lesnimi sortimenti

Pri trgovanju z gozdnimi lesnimi sortimenti (GLS) je v dobavni verigi vključenih več akterjev. Ker pri prodaji med akterji nastopa vsebinsko več različnih cen, prihaja pri javnih razpravah pogosto do (ne)zavestnega primerjanja neprimerljivega. Namen tega prispevka je pojasniti vsebinske razlike med njimi.

Vrste prodajalcev

Lesnopredelovalna podjetja imajo večinoma posredne nabavne poti (prek trgovcev na veliko), delno neposredne (lastni odkup pri lastnikih gozdov) in kombinacijo obeh načinov. Glede na prevladujoči način nabave lesnopredelovalnih podjetij so pri posredni nabavni poti v Sloveniji v grobem naslednje vrste prodajalcev lesa lesnopredelovalnim podjetjem:

Trgovci na veliko

Trgovec na veliko od lastnika odkupi les, ga razvrsti po kakovosti, izmeri, običajno na skladišču sortira in/ali skladišči ter proda predelovalcu. Zaradi izvajanja naštetih funkcij nastaja vrsto neposrednih in posrednih stroškov, ki skupaj s predvidenim dobičkom pri prodaji vplivajo na prodajno ceno predelovalcu lesa (dobavljeno kupcu).

Organizacije za logistiko in prodajo GLS

Nekatera podjetja z namenom boljše organizacije dobav lesa ustanovijo podjetje, ki se ukvarja z nabavo in logistiko. Tak primer je Papierholz Austria, ki je prisoten tudi v Sloveniji. Obstajajo še druge vrste organizacij, ki za svoje člane (npr. združenja lastnikov, članne zadrage ...) izvajajo prodajne in logistične storitve.

Večji zasebni lastniki gozdov

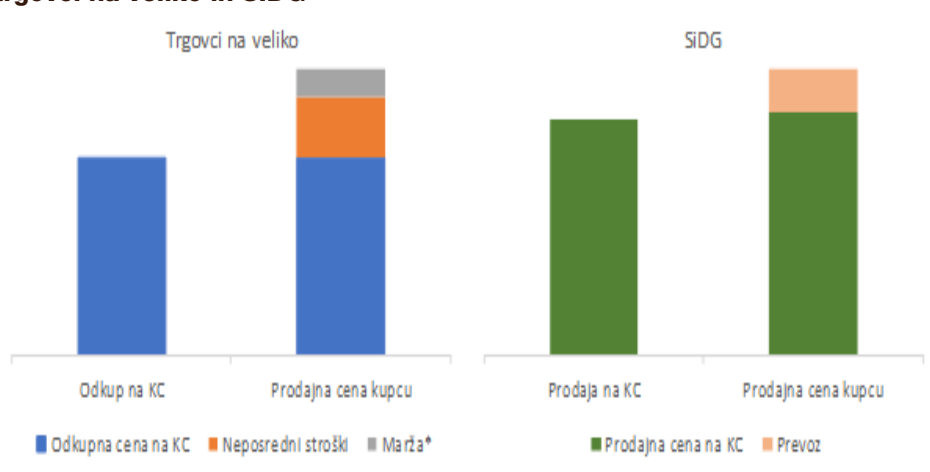
Nekateri večji lastniki gozdov prodajajo GLS (vse ali le del) neposredno kupcem v lesnopredelovalni industriji.

Državno podjetje za gospodarjenje z državnimi gozdovi

SiDG pri prevladujočih načinih prodaje (pro-

daja po dolgoročnih pogodbah, direktna prodaja) izvede vrsto operacij od kamionske ceste do predelovalca lesa. Les izmeri, razvrsti po kakovosti, odpremi, prepelje do kupca. Del lesa se glede na stanje na trgu in v primeru povečanega obsega sečnje zaradi sanacij škod po ujmah in biotskih dejavnikih

Shema strukture prodajnih cen v lesnopredelovalni industriji – trgovci na veliko in SiDG

* marža je namenjena pokrivanju splošnih stroškov in doseganju dobička

Odkupna cena na kamionski cesti iz zasebnih gozdov ni enaka prodajni ceni v cenikih SIDG.

Besedilo: **mag. Mitja Piškur**
Foto: **arhiv SIDG**

(npr. podlubniki) prepelje na skladišča. Od tam se bodisi proda na javnih dražbah ali po prevladujočih načinih prodaje. Kupcu lesa po dolgoročni pogodbi ali direktni prodaji SiDG zaračuna (izstavi fakturo) ločeno za GLS in za prevoz. Vsi preostali neposredni in posredni stroški so zajeti v prodajnih cenah GLS in prevoza. Za kupca sta prodajna cena GLS in strošek prevoza nabavna vrednost GLS. Trgovci na veliko imajo v prodajni ceni lesnopredelovalnim podjetjem drugačno strukturo kot SiDG. To je ključna razlika za razumevanje razlik med različnimi vrstami cen.

Cene GLS

V osnovi sta v Sloveniji (pa tudi v drugih državah Evropske unije) dve glavni vrsti cen GLS.

□ Odkupna cena GLS pri lastnikih gozdov na kamionski cesti

Odkupna cena GLS na kamionski cesti, ki jo plača prodajalcu (lastniku, proizvajalcu GLS) trgovec na veliko ali (v Sloveniji v manjšem obsegu) lesnopredelovalno podjetje. Trgovec na veliko običajno sam ali posredno pri svojem kupcu izvede merjenje količin in razvrščanje GLS po kakovosti in namenu rabe. Za lastnika je to prodajna cena na kamionski cesti.

□ Prodajna cena GLS predelovalcu lesa

Prodajna cena lesnopredelovalnim podjetjem je odraz trga (ponudba in povpraševanje). Zaradi prostega pretoka blaga v Evropski uniji in posledično živahnih trgovinskih tokov med državami, trg pri GLS ni omejen na ozemlje Slovenije, temveč širše. Posledično na prodajne cene vplivajo tudi tuja podjetja, tako trgovci z lesom kot tudi lesnopredelovalna podjetja (npr. vpliv italijanskih in avstrijskih podjetij na trg z lesom slabše kakovosti listavcev).

Prodajna cena GLS predelovalcu lesa (podjetju, ki proizvaja žagan les, lesne kompozite, lesna goriva za energetske rabo ...) je cena, ki jo plača prodajalcu (trgovcu na veliko, večjemu lastniku gozdov, državnemu podjetju, ki gospodari z državnimi gozdovi ...) lesnopredelovalno podjetje. Običajno prodajna cena zajema prodajno ceno GLS in vse stroške, ki jih je dolžan plačati kupec. Ta cena za kupca v lesnopredelovalni industriji predstavlja nabavno ceno GLS. Večinoma predelovalci lesa (predvsem v Srednji Evropi pa tudi prevladujoče v Sloveniji) ne izvajajo logistike in prevozov GLS.

Med tema dvema osnovnima vrstama cen je še cela paleta različic, odvisno od števila in vrste akterjev v dobavni verigi, določil pogojev dobave blaga (Incoterms 2020), računovodskega opredeljevanja nabavnih in prodajnih cen blaga ...

Objave cen in primerljivost podatkov

SiDG cene javno objavlja v obliki cenikov za prodajo GLS po dolgoročnih pogodbah in za direktno prodajo. V obeh primerih gre za prodajne cene lesnopredelovalni industriji brez prevoza.

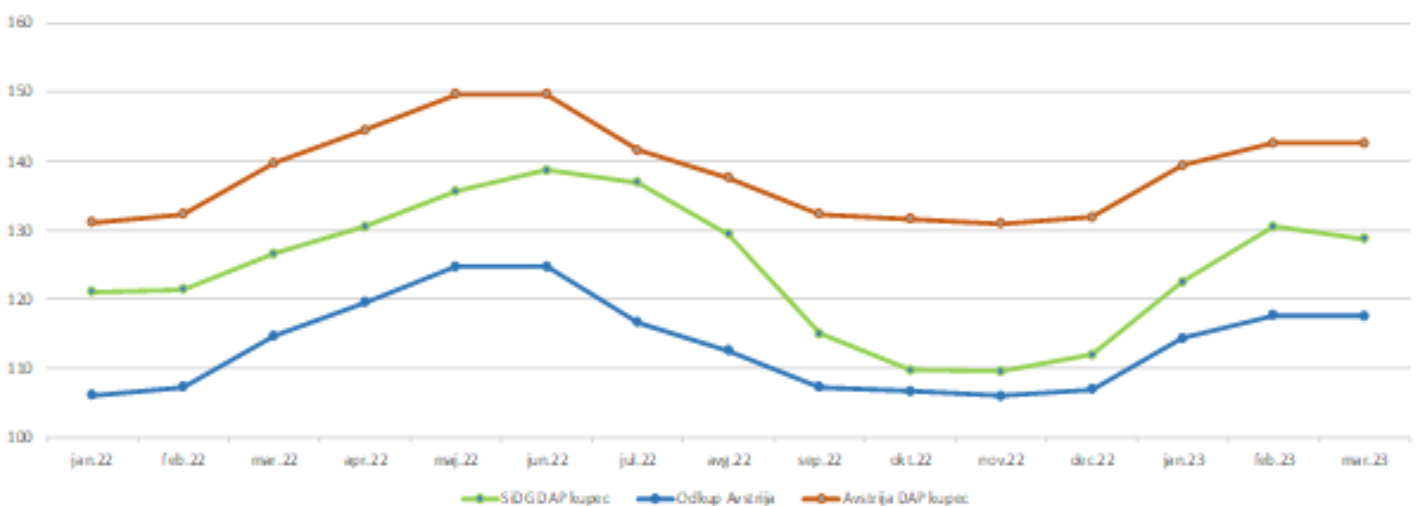
Statistično zbiranje podatkov državnih organov (npr. Statistični urad) o cenah GLS je v evropskih državah namenjeno podpori politikam na državni ravni, makroekonomskim izračunom in za mednarodno poročanje (npr. FAO, UNECE, Eurostat ...). Zbiranja podatkov o odkupnih cenah pri podjetjih, ki odkupujejo les od zasebnih lastnikov gozdov, je metodološko prilagojeno namenu zbiranja podatkov. Zaradi tega objave niso podrobne (npr. združene skupine GLS) in imajo večmesečni časovni zamik. Objavlja se odkupna cena GLS na kamionski cesti.

Cene kvartalno zbira in objavlja Gozdarski inštitut Slovenije. Tudi v tem primeru gre za odkupne cene na kamionski cesti. Odkupne cene objavlja tudi tednik Kmečki glas.

Za Slovenijo so zanimive tudi objave Statističnega urada Avstrije in objave Kmetijske zbornice Avstrije (Landwirtschaftskammer Österreich). Objavljene so odkupne cene na kamionski cesti pri lastnikih gozdov na podlagi prodajnih pogodb. Podatke zbira zbornica, ki jih mesečno objavlja po deželah, na podlagi teh podatkov pa cene objavi tudi Statistični urad Avstrije. *S prodajnimi cenami SiDG po vsebini ni primerljiv noben od navedenih virov. (podčrtal avtor)*

Za ponazoritev neposredne neprimerljivosti različnih vrst cen je v grafu primerjava za hlude smreke/jelke, kakovostni razred B in C v Avstriji, s SiDG-prodajnimi cenami GLS skupaj s prevozom kupcem v Sloveniji. Trg v Sloveniji upošteva tehnološke značilnosti žagarske industrije v Sloveniji, zato so nabavne cene slovenskih žag nižje od nabavnih cen žag v Avstriji. Razlike med odkupnimi in prodajnimi cenami zajemajo neposredne stroške (prevoz, manipulacija ...) in maržo trgovca na veliko (splošni stroški in dobiček).

Odkupne in prodajne cene za hlodovino smreke in jelke v Avstriji in prodajne cene SiDG (EUR/m³)

DAP – dobavljeno kupcu (po Incoterms 2020)

Sodobni logistični centri

GLS v Srednji Evropi

Besedilo: **Robi Saje, mag. Mitja Piškur**
Foto: **bundesforste.at**

Primer dobre prakse in sinergije z uspešnim gospodarjenjem z državnimi gozdovi

Logistična skladišča GLS imajo čedalje večji pomen pri gospodarjenju z gozdovi. Zaradi optimizacije gospodarjenja z gozdovi se vzpostavljajo v bližini koncentracij lesa in ugodne prometne infrastrukture.

Namen centralnih skladišč

Centralna skladišča predstavljajo najvišji nivo v sistemu skladišč, saj se v njih poleg skladiščenja, razvrščanja, optimizacije logistike in prodaje izvajajo še dodatne funkcije, med katerimi so najpomembnejše razvrščanje gozdnih lesnih sortimentov (GLS) po kakovosti in dimenzijah, dodelava in krojenje, priprava in distribucija biomase (izdelava sekancev). Omogočajo nemoteno delovanje gozdne proizvodnje, zlasti pri povečanih obsegih sečenj, vplivajo na blažene motenj trga, povečujejo produktivnost odpreme GLS iz gozdov in zmanjšujejo različna tveganja pri začasnem skladiščenju lesa na kamionski cesti v gozdu.

Centralna skladišča omogočajo nadzor nad materialnimi tokovi in kakovost krojenja GLS ter možnost skladiščenja večjih količin lesa v primeru sanacij škod po ujmah in gradacijah podlubnikov ali drugih biotskih motnjah v gozdnih (možnost ohranjanja kakovosti lesa z mokrim skladiščenjem). Pri prodaji GLS iz skladišč je v primeru ugodnih tržnih razmer možna v relativno kratkem časovnem obdobju kontinuirana in sukcesivna dobava večjih količin GLS končnim kupcem z železniškim prevozom. V centralnih skladiščih se lahko izvajajo tudi javne dražbe vseh vrst GLS.

Moderno centralno skladišče lesa v Avstriji. Foto: **ÖBf/Jakob Hagenauer**

Trendi razvoja logističnih skladišč

V zadnjih letih se v Nemčiji in Avstriji hitro razvijajo logistične rešitve prek lesnih terminalov oziroma logističnih centrov lesa.

Razvoj logističnih rešitev je usmerjen v upravljanje in usmerjanje nadzorovanega in načrtovanega pretoka lesa prek geografskih informacijskih sistemov, ki z elektronskimi dobavnicami omogočajo GEO-lokacijo odpreme GLS od mesta nakladanja do mesta razkladanja z avtomatskim prevzemom in elektronsko izmenjavo podatkov v skladišču samem. Prevzem lesa

poteka prek tehnicne ali laserske izmere ter zajema slikovnega gradiva celotnega naloženega tovora tako rekoč brez prisotnosti delavca.

Primeri iz Avstrije in Nemčije

V Avstriji je državno podjetje, ki gospodari z državnimi gozdovi, v letu 2020 vzpostavilo 10 hektarjev veliko sodobno informacijsko dovršeno logistično središče za skladiščenje (in optimalno sortiranje), razlaganje in nakladanje lesa za nadaljnji železniški ali cestni prevoz. Skladišče v Amstettenu v Spodnji Avstriji smo si v maju tudi ogledali. Partnerji projekta so Österreichische Bundesforste AG, PapierHolz Austria GmbH in ÖBB Rail Cargo Group. Kapaciteta skladišča je 150.000 m³. Skladišče na delu površin v primeru večjih ujm omogoča dodatno vzpostavitev mokrega skladiščenja. Tehtanje in zajem slikovnega gradiva kamionskega tovora traja 40 sekund. Prevzem in vodenje zalog se vodi v masi suhe snovi lesa (tone atro).

V Nemčiji je razvoj na področju transporta še intenzivnejši in zajema predvsem železniški transport, dodatno se v logistične poti vključuje rečni (ladijski) transport. Podjetja različnih panog (poleg nemških železnic in logističnih podjetij tudi večja trgovska podjetja ter lesnopredelovalna podjetja) intenzivno vlagajo v železniško infrastrukturo, specializirane vagonne in nabavo lastnih lokomotiv. Pod okriljem DBB in v sodelovanju z gozdarskimi podjetji, ki gospodarijo z državnimi gozdovi (na Bavarskem BaySF), po Nemčiji vzpostavljajo večnamenske logistične centre (koncept TIMBERPORT).

Popolnoma avtomatizirano merjenje količin. Foto: **ÖBf-Archiv/Wolfgang Simlinger**

Kako zagotoviti varno delo sekača in traktorista

Besedilo: **Marko Grandljič**, Srednja gozdarska, lesarska in zdravstvena šola Postojna
Foto: **arhiv SGLZŠ**

S sklenitvijo delovnega razmerja je treba delavcu zagotoviti tudi ustrezno delovno okolje s poudarkom na varnosti in zdravju pri delu.

Vsak posameznik mora imeti v procesu delovnega razmerja zagotovljeno ustrezno osebno varovalno opremo (OVO), sodoben in varen stroj oziroma sredstvo za delo, strokovno izbrano skupino sodelavcev, omogočen vsakodnevni topel obrok hrane ter mesečno plačo na podlagi pogodbe o zaposlitvi, primerno zahtevnosti in odgovornosti do dela ter samega sebe. V prispevku se bomo podrobneje dotaknili gozdnega delavca sekača in traktorista ter tega, kako morata opravljati delo, da bo to potekalo skladno z navodili varnosti in zdravja pri delu v gozdu.

Pridobivanje poklica

Oba omenjena poklica sodita med deficitarne poklice, torej med poklice, pri katerih primanjkuje kadra z ustrezno usposobljenostjo. Na trgu dela to pomeni, da je povpraševanje po delavcih večje, kot je dejansko oseb z določenim poklicem. Poklic gozdarja lahko pridobijo dijaki s poklicno izobrazbo, medtem ko starejši delavci naziv načeloma pridobijo s preverjanji nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK), ki deluje pod okriljem republiškega izpitnega centra (RIC). Vsak izobraževalni proces se najprej usvaja z razumevanjem teoretičnega znanja, ki se v nadaljnjem izobraževalnem procesu navezuje še na praktični del usposabljanja.

Tudi na Srednji, gozdarski, lesarski in zdravstveni šoli Postojna (SGLZŠ) mladim gozdarjem ali gozdarkam zagotavljamo in omogočimo pridobivanje znanj in veščin s področij gozdarstva za opravljanje poklica in uspešnega vključevanja v družbo in delovno okolje. S končanim triletnim programom gozdar so dijaki usposobljeni za izvajanje del v gozdu ob upoštevanju varstva pri delu: izvedbo poseka, obdelavo drevesa in krojenje debla; vlačenje in zbiranje sortimentov ter delo na rampnem prostoru; opravljanje sečnje in spravila lesa v posebnih in izrednih razmerah; vzdrževanje gozdnih prometnic in manjših vodotokov ter vzdrževanje ročnega orodja, motornih žag in pripomočkov za delo v gozdu in gozdnih drevesnicah.

Veliko tveganje za poškodbe

Delu v gozdu moramo posvečati izredno veliko pozornosti ne samo zaradi težavnosti, temveč tudi zaradi nevarnosti razgibanega reliefa, spolzkega terena in klimatskih razmer. Vse to delo dodatno oteži, posledično pa se dviguje stopnja tveganja za poškodbe. Da do tega ne bi prišlo oz. da bi bilo primerov poškodb čim manj, učitelji SGLZŠ že pred začetkom dela dijake opozorimo na obvezno uporabo osebne varovalne opreme, ki jo mora imeti vsak dijak in pozneje gozdni delavec v delovnem razmer-

ju. Delo sečnje ali spravila s pomanjkljivo, neuporabno ali izrabljeno OVO je prepovedano in nevarno.

Priprava dijakov na varno delo

Da bo delo v gozdu zares varno in strokovno, smo učitelji praktičnega pouka tisti, ki moramo dijake ves čas in sproti opozarjati na vse napake, nevarnosti pri delu in preteče nevarnosti zaradi narave dela. Preden začnemo izvajati posamezna dela v gozdu, moramo motorno žago ali gozdarski traktor ustrezno pripraviti in pregledati vse njune varnostne elemente. Zavedati se moramo, da je za delo v gozdu primeren le ustrezen delovni stroj, kar si zagotovimo z rednimi dnevnimi in tedenskimi pregledi in vzdrževanjem, s čimer stroju celo podaljšujemo življenjsko dobo, povečujemo njegovo učinkovitost in pripomoremo k boljši ergonomiji dela. Pri praktičnem usposabljanju s področja sečnje

ali spravila so dijaki razdeljeni v skupine po dva dijaka, ki pod nadzorom učitelja opravljata storitev. Storitve vedno opravlja samo en dijak, ki mora učitelju pred začetkom pojasniti redosled opravljanja določene faze dela, da utrjuje svoje znanje ter ga učitelj morebiti pri čem dopolni ali mu svetuje o določenih podrobnostih konstruktivno vodenega postopka. Na podlagi opisanega postopka izobraževalnega procesa se dijaka nauči, da bo po končanem izobraževanju delo opravljal profesionalno; da se bo zavedal pretečenih nevarnosti, da bo upošteval navodila pravilne tehnike dela in pomembnosti varnostnih elementov stroja oz. sredstva za delo ter pri tem uporabljal OVO skladno z navodili za uporabo.

Pomembno se je zavedati tudi, da moramo dela v gozdu začeti vedno dovolj spočiti in primerno nahranjeni ter da popijemo dovolj tekočine. Cilj vsakega dela je, da je opravljeno konstruktivno, premišljeno in ne nazadnje varno.

Pripravimo gozdove na podnebne spremembe

Besedilo: **Boris Rantaša, Tjaša Baloh, Gregor Božič, Natalija Dovč, Marjana Westergren, Hojka Kraigher**, Gozdarski inštitut Slovenije

Slovenske gozdove v zadnjem desetletju vse bolj ogrožajo hitre spremembe, ki se odražajo v ekstremnih vremenskih pojavih, npr. žledolomih, vetrolomih in drugih naravnih ujmah, v povečevanju pojavljanja bolezni in škodljivcev, ter v vdorih invazivnih tujerodnih vrst v gozdove. Od katastrofalnega žledoloma leta 2014 je bilo iz sanitarnih razlogov posekanih in spravljanih več kot 20 milijonov m³ dreves. Podnebne spremembe, ki jih nedvomno povzročata človekova aktivnost, njihove posledice in vse večje družbene potrebe po različnih funkcijah oz. storitvah gozdov, od družbe in gozdarske stroke zahtevajo odločno ukrepanje za blaženje in prilagajanje gozdov na podnebne spremembe.

Uspešno gospodarjenje z gozdovi

V slovenskih gozdovih se gospodari po načelih t. i. Slovenske gozdarske šole, ki temelji na načelih trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi. Sonaravno gospodarjenje z gozdovi in njegovo ključno orodje, sproščena tehnika gojenja gozdov, temeljita na usmerjanju razvoja s poudarki na ohranjanju gozdnih ekosistemov, varovanju tal in ugodnih sestojnih razmer, proizvodnji kakovostnega lesa in drugih gozdnih proizvodov, ter zagotavljanju široke palete funkcij gozda (rekreacija, kultura ...). Gozdarskim strokovnjakom je v 250-letni tradiciji načrtnega gospodarjenja z gozdovi skladno z naravnimi procesi uspelo ohraniti naravne prilagoditvene sposobnosti gozdov ter visoko stopnjo biotske raznovrstnosti ob hkratnem trajnostnem zagotavljanju lesa

in drugih vidikov gozda, ki so služili spreminjajočim se družbenim potrebam.

Sonaravno gospodarjenje z gozdovi ne pomeni popolnega prepuščanja gozdov naravnemu razvoju, temveč usmerjanje naravnih procesov s ciljem zagotavljanja trajnosti/vzdržnosti vseh funkcij gozdov in njihove večnamenske rabe. Za njegovo uspešno delovanje je ključnega pomena gozdarska stroka, ki načrtuje, usmerja ter na podlagi podatkov in analiz preverja uspešnost gospodarjenja z gozdovi. Druga nujna komponenta so aktivni in izobraženi lastniki in upravljalci gozdov.

Prilagoditev na podnebne spremembe

Gozd se pri nas večinoma obnavlja po naravni poti, s spontanim vznikom mladih dreves v sestoji iz semena okoliških odraslih dreves oz. semenjakov. V Sloveniji se po naravni poti ob-

novi približno 95 % gozdov, preostanek pa je umetna obnova – setev semena in sadnja sadik gozdnega drevja, katerih poreklo mora ustrezati naravnim rastiščnim razmeram. Ob teh pa je treba vse bolj upoštevati tudi predvidene prihodnje razmere v okolju.

»Zavarovalna policia« za gozdove

Za stabilne, odporne, kakovostne in raznovrstne gozdove prihodnosti bomo morali zaradi povečanja tveganj pri gospodarjenju v prihodnosti nujno zagotoviti povečanje zalog semena in sadik za obnovo gozdov po naravnih ujmah in dopolnilno sadnjo. Porazdelitev tveganja pri obnovi in gospodarjenju z gozdovi bomo lahko zagotovili le z ustreznim načrtovanjem in izvedbo ukrepov za pridobivanje ustrezne količine in izvora primerne gozdnega reprodukcijskega materiala za obnovo s sadnjo in setvijo ob hkratnem sodelovanju nadzornih mehaniz-

UKREPI ZA PRILAGAJANJE GOZDOV

Za uspešno prilagajanje gozdov na podnebne spremembe bo potrebno gospodarjenje z gozdovi nadgraditi z ukrepi za prilagajanje gozdov, ki vključujejo aktivni pristop k obnovi gozda s čim širšo paleto vrstno in genetsko raznolikih sadik gozdnih drevesnih vrst ter redno in strokovno izvedbo načrtovanih ukrepov nege gozda. To je ključnega pomena zlasti za:

- ❑ dolgoročno ohranjanje in izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti v gozdovih (sajenje čim širšega nabora drevesnih in grmovnih vrst in provenienc na primernih rastiščih);
- ❑ zagotavljanje ponorov ogljikovega dioksida v gozdovih (pravočasna in uspešna obnova gozdov s kakovostnimi izbranci in sadikami pozitivno prispeva k blaženju podnebnih sprememb);
- ❑ zagotavljanje stabilnosti, odpornosti in zdravja gozdov ter trajnosti vseh funkcij gozda.

Za zgornje so ključnega pomena strokovno in dosledno izvajanje načrtovane nege gozda ter ohranitev, podpora in razvoj gozdnega semenarstva in drevesničarstva pri nas. To je naša dolžnost do prihodnjih generacij, ki jim moramo zapustiti gozdove v dobrem stanju, tako kot so jih predhodniki nam.

mov, drevesničarskega sektorja in gozdarskih strokovnjakov. Načrtovanje pridobivanja semena in vzgoje sadik pa bo moralo temeljiti predvsem na dolgoročnih in srednjeročnih potrebah obnove gozdov.

Za obnovo slovenskih gozdov s sadnjo in setvijo na 10 % površine gozdov bomo v prihodnosti po predvidevanjih na leto potrebovali okoli 3 milijone sadik gozdnega drevja, ki izvirajo iz gozdnega reprodukcijskega materiala, pridobljenega iz ustreznih višinskih pasov in provenienčnih območij. Gozdove bomo morali obnavljati s sadikami čim širšega nabora drevesnih vrst, ki bodo podpirale uresničevanje ciljev evropskih in

nacionalnih strategij s področja gozdarstva, zagotavljanja biotske raznovrstnosti in prilagajanja na podnebne spremembe.

Premajhne zmogljivosti

Kljub velikemu pomenu gozdnega semenarstva in drevesničarstva sta bili obe panogi v slovenskem gozdarstvu v zadnjih 30 letih močno podhranjeni. V Sloveniji se je število gozdnih drevesnic od 16 v letih od 1985 do 1988 zmanjšalo na 4 aktivne drevesnice v letu 2023. Registriranih je 9 dobaviteljev gozdnega reprodukcijskega materiala. Vse 4 delujoče gozdne drevesnice so v zasebni lasti in jih v evropskem merilu po velikosti uvrščamo med srednje in manjše. Brez odločnih sistemskih sprememb v gozdnem drevesničarstvu in semenarstvu

bodo obstoječe drevesnice v prihodnosti težko pokrivala naraščajoče potrebe na področju razvoja, uvajanja novih vzgojnih metod, vzgoje manjšinskih vrst, izobraževanja ter zagotavljanja sadilnega materiala za obnovo in interventne sanacije gozdov.

Za izpolnjevanje povečanih potreb po semenu in sadikah in skladno z ohranjanjem biodiverzitete in prilagajanjem gozdov na podnebne spremembe, bomo morali diverzificirati nabiranje semen in proizvodnjo sadik (tako v smislu drevesnih vrst in provenienc kot tudi proizvodnih procesov), povečati oz. izrabit proste kapacitete, posodobiti infrastrukturo obstoječih drevesnic in proučiti možnosti povezovanja na obstoječem trgu gozdnega reprodukcijskega materiala. Za dolgoročno strokovno usmerjanje razvoja gozdov bo potrebno ustvariti stabilno in razvojno naravnano poslovno okolje, ki bo omogočilo preživetje in razvoj gozdnega drevesničarstva za zagotavljanje vrstno, količinsko in kakovostno ustreznega gozdnega reprodukcijskega materiala za sadnjo v slovenskih gozdovih.

Nujni ukrepi za okrepitev drevesničarstva

Upoštovati je treba, da razmere na lokaciji drevesnic vplivajo na razvoj sadik, zato so najbolj prilagojene na bodoča rastišča sadike, vzgojene v njihovi bližini. Če potrebe po sadikah začnejo presežati kapacitete obstoječih drevesnic, pa bi bilo dobro razmisliti še o osnovanju novih gozdnih drevesnic, tudi pod okriljem družbe SiDG. Osnovanje novih drevesnic je obsežen investicijski projekt, kjer je treba zagotoviti sredstva za začetno investicijo, financiranje razvoja, prilagajanje tehnologij lokalnim potrebam in dolgoročno poslovanje pa tudi strokovno znanje. Ne glede na dolgoročne rešitve je nujna ureditev sistema (pravočasnega) naročanja in (pogodbeno obvezujočega) prevzema naročenih sadik. Prav tako so nujni podpora za zagotavljanje ustrezne ekipe za pridobivanje semen, ki pogosto poteka s plezanjem, infrastrukture za dodelavo in shranjevanje semen (oboje je propadlo s stečajem osrednjega gozdarskega semenarskega podjetja Semesadike Mengeš), fleksibilno financiranje pridobivanja semen (vezano na semenska leta) in izboljšanje sistema obveščanja o obrodu (semenenju) v vseh slovenskih gozdovih.

Posodobitev sistema nege gozda

Ob zagotavljanju gozdnega reprodukcijskega materiala in obnove gozdov pa ne smemo pozabiti na naslednji bistveni korak v razvoju gozdov, nego gozda, ki prav tako potrebuje posodobitev sistemske ureditve in strateško financiranje. Stabilne, kakovostne, zdrave in odporne gozdove prihodnosti bomo lahko zagotovili le s povečanim in doslednim izvajanjem obnove in nege gozda na vseh nivojih, pri čemer morajo sodelovati zasebni lastniki, upravljavci državnih gozdov, javna gozdarska služba in drevesničarji ob podpori političnih odločevalcev in javnosti v okviru širšega družbenega konsenza.

AKTIVNOSTI GIS

Na Gozdarskem inštitutu Slovenije si za razvoj sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v času podnebnih sprememb prizadevamo v okviru evropskih projektov LIFE SySTEMiC, OptFORESTS in drugih, razvoj sistema gozdnega semenarstva in drevesničarstva pa trenutno podpiramo v okviru nalog javne gozdarske službe in ciljnih raziskovalnih projektov V4-2015: »Poslovne priložnosti v gozdnem semenarstvu in drevesničarstvu« in V4-2222: »Ukrepi za ohranjanje biotske raznovrstnosti v gozdnih ekosistemihi«.

V okviru evropskega mehanizma za razvoj in okrevanje po pandemiji se obeta tudi izgradnja novega Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov, ki bo pomembno prispeval k razvoju v članku opisanih panog.

Zemeljski plazovi tudi v državnih gozdovih

Besedilo: **dr. Robert Robek**

Slovenija je bila v prvi polovici maja v območju obsežnega ciklona, ki so ga spremljale dolgotrajne in izdatne padavine. Največ dežja je padlo na vzhodu države, kjer je bilo poleg poplav sproženih in evidentiranih več kot 200 zemeljskih plazov v javni infrastrukturi ter na kmetijskih in gozdnih zemljiščih. Prizaneseno ni bilo niti državnim gozdovom.

SIDG se je aktivno vključil v nujna intervencijska dela na več zemeljskih plazovih, sproženih ob javnih cestah in stavbah. Čeprav je bila razglašena naravna nesreča, se tako za intervencijska dela kot tudi za trajne sanacije pričakuje sovlaganja družbe SIDG. Ta škodne primere obravnava skladno z internimi »Navodili o ravnanju v postopkih za povračilo škode, ki nastane zaradi nepredvidenih dogodkov«. Delež upravičenih nujnih vlaganj družbe SIDG ob tovrstnih dogodkih se povečuje in gre zaenkrat na račun rednih investicij v gozdno infrastrukturo. To moramo imeti v mislih, ko načrtujemo in izvajamo vsako, predvsem pa gradbeno aktivnost v državnih gozdovih.

Plaz Glažuta v občini Kozje

Teden gozdov

V ZNAMENJU

gozdov prihodnosti

Besedilo: **Tina Dolenc**, ZGS

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) že več kot 50 let v zadnjem tednu maja po vsej Sloveniji organizira številne dogodke, s katerimi želi različnim generacijam predstaviti pomen gozda in gozdarstva za družbo. Letos je teden gozdov potekal med 22. in 28. majem, osrednja tema pa so bili gozdovi prihodnosti.

Po različnih krajih Slovenije so bile odprte fotografske razstave, potekala so znanstvena srečanja, strokovna predavanja in izobraževanja, planinski pohodi in organizirana vodenja po gozdnih učnih poteh. Poleg 32 javno objavljenih dogodkov jih je bilo precej organiziranih tudi za šolske skupine, ki so na gozdnih učnih poteh spoznavale gozd, njegove prebivalce in vlogo največjega ekosistema, ki v Sloveniji pokriva kar 58 % ozemlja.

Geslo letošnjega tedna gozdov opozarja na potreben premislek, kako posamezni deležniki vidijo gozdove prihodnosti. Na otvoritveni slovesnosti je tako direktor ZGS Gregor Danev gozdove prihodnosti izpostavil predvsem v luči odpornih gozdov, ki bodo kljubovali podnebnim spremembam, vse pogostejšim naravnim ujmam in napadom škodljivih organizmov. Prihodnji izzivi pri gospodarjenju z gozdovi v Sloveniji so v prilagajanju drevesne sestave v gozdnih sestojih. Kot je poudaril, bodo v ospredju povečevanje stabilnosti in odpornosti gozdnih sestojev, njihovo mozaično strukturiranje in pravočasno redčenje odraščajočih gozdnih sestojev. »Ko govorimo o odpornih gozdovih, imamo v mislih tudi genetsko pestrost gozdov, avtohtone in rastiščem prilagojene drevesne vr-

Direktor Zavoda za gozdove Slovenije Gregor Danev je opozoril na izzive, ki jih za gozdove prinašajo tudi podnebne spremembe.

Zaključna prireditev Tedna gozdov 2023 je potekala na Kumu, kjer je svoje fotografije postavil na ogled gozdar in ljubitelj narave Vinko Šeško. Foto: Vinko Šeško

ste, mešano drevesno sestavo ter raznomerne sestoje,« je še dodal Danev.

Direktorica Gozdarskega inštituta Slovenije dr. Nike Krajnc pa je izpostavila, da za boljše razumevanje podnebnih sprememb ter njihovega vpliva na gozd družba potrebuje raziskave in močno gozdarstvo, ki je sposobno odgovarjati na izzive in vprašanja družbe. »Ljudje potrebujemo gozdove, ampak gozdovi nujno potrebujejo gozdarje. Torej je čas, da družba spozna, da nujno potrebuje nas, gozdarje,« je še poudarila Krajncева.

Osrednji dogodek Tedna gozdov je potekal na Mariborskem Pohorju, kjer so bili prikazani pomen bukve za vzpostavitev odpornih pohorskih gozdov in spremembe, ki jih v gozdarstvo in upravljanje gozdov prinaša digitalizacija. Pester teden se je zaključil na Kumu s predstavitvijo pomena aktivnega gospodarjenja z gozdom za večjo odpornost gozdov in fotografsko razstavo z naslovom Gozd prihodnosti avtorja Vinka Šeška.

Potujoča razstava Pohorka prikazuje pomen bukve in bukovih gozdov v preteklosti, njen razvoj in postopno vračanje v pohorske gozdove. Foto: Tina Dolenc

Sečnja nevarnih dreves

v primestnih gozdovih Kranja

Besedilo in foto: **Štefan Bezovnik**

Sečnja dreves v urbanih okoljih s poudarjenimi socialnimi funkcijami gozda je zaradi različnih interesov deležnikov vedno večji izziv. Predstavljamo konkreten primer sečnje v primernih gozdovih Kranja, ki je bil na videz enostaven, dejansko pa se z njim ukvarjamo že zadnjega tri četrt leta.

Prvo pobudo za posek nevarnega drevja v Savskem drevoredu je avgusta 2022 dala Mestna občina Kranj (MOK). Z revirno gozdarko iz ZGS smo si ogledali stanje in možnost sanacije. Šlo je namreč za oslabela drevesa, pre-

sreči ni prišlo do nobene nezgode. V zaključni fazi smo sanirali še planum pešpoti in zelo hitro odpeljali les, ki je bil tako rekoč v centru mesta. Potem pa so sledili zapleti. MOK se ni strinjal z ureditvijo poti in sečnimi ostanki. Nato so se

začeli oglašati še posamezni sprehajalci, eden od njih je denimo dosegel celo objavo članka v Gorenjskem glasu. S strokovnega vidika je zadevo javnosti pojasnjeval tudi ZGS, sečišče pa je obiskala celo gozdarska inšpekcija, ki ni ugotovila nepravilnosti.

Po vseh zapletih smo z MOK pred dnevi opravili dodatni uskladitveni ogled. Na koncu je le zmagal razum. Dogovorili smo se, da nadstandardno ureditev pešpoti izvede MOK, mi pa poskrbimo za posek še nekaj nevarnih dreves vzdolž pešpoti z razrezom za bodoče varno prečkanje zelo obiskane sprehajalne poti. V okviru spodbujanja socialnih funkcij gozda bomo postavili še leseno klopo za sprehajalce. Ugotavljamo lahko, da je v bližini urbanih okolij vse težje izvajati posege v gozd. Kot je razvidno iz konkretnega primera, je potrebno veliko sodelovanja, usklajevanja in organizacije, da delo steče in se izvede. Vendar to ni dovolj, potrebni so tudi strokovna podpora, obveščanje javnosti in veliko znanja. Ljudje namreč težko razumejo, zakaj je sploh treba izvajati posege v gozdu. Sečnja nevarnih dreves v urbanih območjih je torej velik zalogaj tako za strokovne službe in izvajalce kot upravitelje teh parcel.

težno velikega jesena, smreke in rdečega bora z velikim tveganjem poškodb za obiskovalce. Ocenili smo, da je prav, da se gozd zaradi varnosti sprehajalcev sanira. Vnaprej je bilo jasno, da je izvedba del možna ob dveh pogojih: pešpot je treba nekoliko razširiti – vzpostaviti prevoznost, les pa odpeljati približno 550 metrov od sečišča z gozdarsko prikolico pred podvoz, ki je prenizek za odvoz lesa s kamionom.

Prejeli smo sanitarno odločbo za posek nevarnega drevja. V januarju je sledila vloga na MOK za zaporo pešpoti in ogled z njihovimi predstavniki, kjer smo predstavili način izvajanja del. V začetku februarja smo o zapori pešpoti obvestili tudi javnost in končno začeli delati. Pred podvozom nelegalno parkirajo avtomobili, zato je bilo treba z redarstvom MOK pred začetkom izvoza lesa zagotoviti prostor za izvedbo gozdarskih del. Zaradi ugodnega vremena so dela tekla skladno z načrtom, kar pa ni oviralo sprehajalcev, ki so ignorirali opozorilne znake in se sprehajali mimo zapore. K

TOMAŽ KRAŠNA

Besedilo: **Neža Gantar**

Tomaž Krašna se je rodil leta 1982 in otroštvo preživel v vasi Budanje v občini Ajdovščina. Ko mu je bilo 12 let, so se preselili v novo hišo v Vrhopolju. Starši, predvsem oče, so mu privzgojili ljubezen do narave in gora, z očetom sta tja tudi večkrat zahajala. V svoji zbirki obiskanih gora ima zato lepo število slovenskih dvatisočakov: Mangart, Jerebica, Škrlatica, Krn, Rombon in Jalovec so mu ostali v najlepšem spominu.

Po končani osnovni šoli se je odločil nadaljevati šolanje na srednji gozdarski in lesarski šoli v Postojni, pozneje pa še na srednji šoli za gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani.

Prvo zaposlitveno priložnost je dobil v ajdovskem podjetju Primorje, kjer je bil zaposlen kot geometer. Imel je priložnost sodelovati pri gradnji večjih projektov v Črni gori, na Hrvaškem in v Sloveniji. Po več mesecih je bil na delu v tujini, vendar mu zaradi veselja do poklica to ni pomenilo ovire.

Hydroelektrarna Blanca, Hydroelektrarna Krško, Rebernice, viadukt Dole in dvizni most Port Milena v Ulcinju so le delček v celotnem mozaiku projektov, pri katerih je v petletni karieri sodeloval.

Poklicna pot ga je nato vodila do podjetja SGG Tolmin. Eno leto je opravljal delo sekača na območju Predmeje in Nanosa, zaradi poškodbe pri delu pa je bil po daljši bolniški odsotnosti premeščen na delovno mesto odpremnika.

SiDG SMO LJUDJE

V letu 2016 se mu je pokazala priložnost za zaposlitev na SiDG. Na gozdni obrat Idrja, kjer še danes opravlja delo odpremnika gozdno-lesnih sortimentov, je tako prišel bogat z znanjem in izkušnjami s prejšnjih delovnih mest. Številke in meritve so njegova vrлина, zato svoje delo opravlja odlično.

Pri delu je natančen in dosleden, do sodelavcev pa korekten in zanesljiv. V gozdnem obratu Idrja se počuti dobro, saj mu zahtevnost terena omogoča dodaten vsakodnevni izziv. V šali vedno rad pove, da če delaš v Idrji, moraš biti malo nor, kar za Tomaža nedvomno drži. Tako je v letu 2021 skupaj s takratnim vodjem gozdnega obrata sam obvladoval odpremo na celotnem območju gozdnega obrata Idrja.

Z ženo sta si ustvarila dom v vasi Podkraj, ki leži na robu nanoške planote. V zakonu sta se jima rodila hčerka in sin, ki sta zrasla v nagajiva in radovedna osnovnošolca. Poleg hiše si je uredil delavnico, kjer mu nikoli ne zmanjka dela. V popoldanskem času tako najraje popravlja motorne žage in kosilnice. V prostem času, kolikor mu ga preostane, obdeluje manjši vrt, skrbi za čebele in preživlja čas z družino v hribih ali na morju. Po napornem dnevu se najraje usede pred svoj čebelnjak, kjer si spočije glavo in zbistri misli.

OŽBE MAROLT

Besedilo: **Andraž Poljšak**

Ožbeja sta strast in ljubezen do narave privedli do poklica gozdarja. Že kot otrok se je nenehno gibal po gozdovih okoli domačega Petkovca in ni mu preostalo drugega, da se po osnovni šoli vpiše na gozdarsko šolo v Postojni.

BLAŽ ULE

Besedilo: **Tina Peterlin**

Blaž se je rodil leta 1995 in prihaja iz Loške doline. Osnovno šolo je obiskoval v Starem trgu pri Ložu, nato pa štiri leta gimnazijo v Postojni. Po uspešno končani srednji šoli je ostal v Postojni, kjer je zaključil višjo gozdarsko šolo.

Prvo zaposlitev je našel na GG Postojna, kjer je delal na žagi v Starem trgu. Nato je 5 let delal kot sekač v zasebnih in državnih gozdovih. Leta 2018 ga je doletela nezgoda v gozdu, ko mu je hlod skoraj vzel nogo. Po dolgotrajnem okrevanju in nekaj operacijah se je uspešno postavil na noge. Ker je želja po delu v gozdu, z gozdom in v naravi ostala, se je marca lani pridružil ekipi gozdnega obrata

Draga v naši poslovni enoti Kočevje. Tu opravlja delo odpremnika-koordinatorja proizvodnje.

V kolektiv se je zelo hitro in dobro vključil.

Delo na terenu in predhodne delovne izkušnje v gozdu mu pridejo prav pri premagovanju vsakodnevnih delovnih obveznosti. S svojo pozitivno energijo velikokrat poskrbi za smeh med sodelavci in šoferji.

DAVID MIHELIČ VOGLAR

Besedilo: **Mojca Krajnc**

David, ki je doma iz Zgornje Velke, je kot odpremnik gozdnih lesnih sortimentov zaposlen v poslovni enoti Maribor in je eden od naših mlajših sodelavcev. Pri nas se je zaposlil leta 2018. Delo je opravljal na gozdnem obratu Radlje, trenutno pa dela na gozdnem obratu Ruše.

SiDG je njegova prva zaposlitev in kljub prvotno prevoženi ogromni razdalji bi se lahko reklo, da je v teh letih pridobil veliko službenih kilometrov in rutine pri delu.

David je tudi lovec, ki mu občasen lov prinese kakšno zanimivo trofejo. Priložnostni gozdar še v domačem gozdu velikokrat sede na traktor in izvleče še kakšen hlod v popoldanskem času.

V kolektivu ga poznamo kot pozitivnega in iznajdljivega človeka na vsakem vogalu, prav tako je vedno pripravljen priskočiti na pomoč tudi drugim sodelavcem.

Priznati moramo, da tudi služba kdaj pripomore, da dobi kakšen nov siv las, vendar za veliko večino vseeno ni odgovorna.

tako, kot so to njegovi starši prenašali nanj. Radi pohajkujejo po planinah in gorah, saj so hribi njegova velika strast, in s tem je povezan tudi njegov hobi, fotografija. Svoje gorniške fotografije rad predstavi

na svojem blogu, poleg tega pa so bile njegove fotografije slovenskih gora večkrat predstavljene na različnih razstavah, tudi v Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani.

Slovenska ekipa

na svetovnem prvenstvu skupno **na 8. mestu**

Besedilo in foto: **Peter Kolar**

Po petletnem premoru je International Association Logging Championships (IALC) letos znova organiziral svetovno prvenstvo gozdnih delavcev – World Logging Championship 2023 (WLC 2023). Organizacijo svetovnega prvenstva je prevzela Estonija, ki je tekmovanje med 19. in 22. aprilom organizirala v drugem največjem mestu v Estoniji, v Tartuju. Prvenstva so se udeležile ekipe iz 20 držav, ki so skupaj prijavile 94 tekmovalk in tekmovalcev.

Spremembe pravil tekmovanja

Na skupščini, s katero se je odprlo svetovno prvenstvo, smo delegati med drugim sprejeli tudi nekaj novih dopolnil veljavnih pravil:

- ❑ Pri štartu v disciplinah je delujočo žago dovoljeno držati z eno roko. Sprememba zagotavlja večjo varnost, saj se delujoča žaga pogosto premika, če je tekmovalec ne drži.
- ❑ Pri podiranju debel mora organizator zagotoviti, da debela padejo na peščeno nasutje treh nasutih reber. Peščeno nasutje zagotavlja, da deblo po padcu ne odskoči, temveč ostane tam, kamor je padlo.
- ❑ Dolžina žagovine pri preciznem rezu se poravnava le v dolžini 25 cm od čela hloda (prej en meter). Sprememba zagotavlja večjo natančnost višine poravnane žagovine.

Eni na poligon, drugi na podiranje

Prvenstvo je bilo načrtovano tako, da je polovica tekmovalcev prvi dan tekmovala na poligonu, ki vključuje menjavo verige in obračanje letve, kombinirani rez in precizni rez, druga polovica pa je tekmovala v podiranju debel. Drugi dan so se tekmovalci v disciplinah zamenjali.

Pri podiranju debela gre za podiranje okleščenega, vsaj 16 metrov dolgega debela, ki ima ob vznožju premer okoli 30 centimetrov. Na razdalji 15 metrov od stoječega debela se postavi količek po navodilu tekmovalca in tekmovalec mora deblo podreti na količek. Nato se izmeri oddaljenost padlega debela od sredine količka. Zaradi varnosti je deblo praviloma nagnjeno nekaj stopinj v smeri podiranja. Preostale discipline potekajo enako kot na našem državnem prvenstvu.

Zadnji dan je bila za vse tekmovalce najprej na vrsti ekipna tekma štafete relay race, na koncu pa finale – kleščenje, kjer so tekmoval-

ci tekmovali po vrstnem redu glede na dosežene uvrstitve (najprej tekmovalci z najmanj doseženimi točkami in na koncu najboljši).

Naši tekmovalci z nekaj smole

Slovenijo od letos v organizaciji IALC zastopa družba SIDG, d. o. o. Slovensko ekipo je v ženski konkurenci zastopala Ines Frančeškin, v profesionalni kategoriji Janez Meden, Žiga Švigelj in Blaž Jurjavčič, v kategoriji mlajših tekmovalcev U-24 pa Aljaž Bajc.

Žreb je našim fantom prvi dan namenil tekmovanje v podiranju, Ines pa tekmovanje na poligonu. Ines je svoje delo kar dobro opra-

vila, vendar je pri kombiniranem rezu na žalost prejela 50 kazenskih točk, kar jo je v tej disciplini oddaljilo od najboljših konkurentk. Vsi fantje so prvi dan svojo nalogo opravili solidno, najboljši je bil Žiga Švigelj, ki je pri podiranju dosegel 650 točk.

Naslednji dan je bila pri podiranju znova prva na vrsti Ines. Svoje delo na panju je izvrstno opravila, vendar deblo, ki po navadi pade brez naganjanja, ni in ni hotelo pasti. Tako je potrošila preveč časa, prejela manj točk za čas, kar ji je, podobno kot pri kombiniranem rezu, odneslo zmago v disciplini. Fantje z iz-

jemo Aljaža so na poligonu na žalost napravili nekaj manjših napak in s tem precej poslabšali skupne uvrstitve. Janez je verigo zamenjal v spoštovanju vrednem času 9.07, a žal pri preciznem rezu odrezal pretanek kolot, prejel 50 kazenskih točk in izgubil možnost za vrhunsko uvrstitev.

Tretje mesto v štafeti

Zadnji dan so se vsi tekmovalci najprej pomerili v štafeti. Naši tekmovalci so tekli kot za stavo in se po končani disciplini uvrstili na tretje mesto za Avstrijci in Švicarji. Z nestrpnostjo smo spremljali nastope preostalih ekip; vse do zadnje so bile počasnejše. V zadnji skupini je nastopila ekipa Nizozemske, ki je bila za dobro sekundo hitrejša od slovenske, vendar je eden od njihovih tekmovalcev štartal prehitro, si zato prislužil kazenske točke, Sloveniji pa zagotovil bronasto medaljo.

Vsi naši tekmovalci so disciplino kleščanje, ki

odloča končni vrstni red, zelo dobro opravili in v skupni ekipni razvrstitvi napredovali na 8. mesto. Ines Frančeškin je bila med dekleti še posebej dobra in je v tej disciplini osvojila bronasto medaljo.

Odmevnejši rezultati:

- 3. mesto v ekipni tekmi relay race (štafeta)
- 3. mesto Ines Frančeškin v kleščanju
- skupna ekipna uvrstitev 8. mesto (od 20 ekip)
- skupna posamična uvrstitev Aljaž Bajc 4. mesto U-24
- skupna posamična uvrstitev Ines Frančeškin 5. mesto W
- skupna posamična uvrstitev Blaž Jurjavčič 27. mesto PRO
- skupna posamična uvrstitev Žiga Švigelj 32. mesto PRO
- skupna posamična uvrstitev Janez Meden 35. mesto PRO

Posamične boljše uvrstitve po disciplinah:

- podiranje:** Žiga Švigelj 8. mesto PRO, Ines Frančeškin 6. mesto W, Aljaž Bajc 6. mesto U-24
- menjava verige:** Janez Meden 6. mesto PRO
- kombinirani rez:** Aljaž Bajc 4. mesto U 24
- kleščanje:** Blaž Jurjavčič 7. mesto PRO, Aljaž Bajc 7. mesto U 24

Zmaga v roke Avstrijcem

Najboljše uvrstitve so dosegli Avstrijci, ki so bili brez konkurence, za njimi Nemci in Švicarji. Če strnemo vtise, pa lahko rečemo, da to svetovno prvenstvo odlikujejo dobra organizacija tekmovanja, izvrstna priprava tekmovališča in vrhunsko sojenje. Vsa logistika in aktivnosti so potekali brezhibno. Naslednje svetovno prvenstvo bo že prihodnje leto na Dunaju, tekmovalce pa lahko obenem obvestimo, da bo jeseni SiDG organiziral novo državno prvenstvo, ki bo odskočna deska za oblikovanje ekipe za novo svetovno prvenstvo.

Uspešno zaključena akcija Pomladimo gozdove 2023

Besedilo: **Suzana Rankov**
Foto: **arhiv SiDG**

Zadnjo soboto v marcu je potekala naša še četrta vseslovenska prostovoljna akcija sadnje dreves Pomladimo gozdove 2023. Več sto prostovoljcev od udeležbe na akciji ni odvrnilo niti slabo vreme. Na petih lokacijah po Sloveniji so posadili več kot 6 tisoč sadik različnih drevesnih vrst, na goriškem Krasu pa je potekala tudi sadnja 24 kilogramov semen različnih drevesnih vrst.

Posebej smo vsako leto veseli najmlajših prostovoljcev.

Predsednik vlade Robert Golob in glavni direktor SiDG, Marko Matjašič.

Tako kot v Kočevju smo tudi drugod poskrbeli za prigrizke in vodo za udeležence akcije.

V Medvodah je nalivalo od začetka delovne akcije, vendar to ni bila ovira za zagnane prostovoljce.

Dež ni vplival na delovno vneto nad Lovrencem na Pohorju in delo je bilo v celoti zaključeno po načrtu.

#gozdspomladi_ sidg2023

Besedilo: **mag. Katarina Stanonik Roter**

Na družbenih omrežjih Facebook in Instagram smo 15. maja objavili poziv k sodelovanju na spomladanskem foto natečaju #gozdspomladi2023. Fotografije z motivi pomladnega gozda smo zbirali do 2. junija. Komisija SiDG je nato izbrala 10 finalnih fotografij, ki smo jih objavili na naši Facebook strani. O zmagovalcih so s svojimi všečki odločili obiskovalci. Največ všečkov je prejela fotografija sovice kozače na veji avtorja Tineta Strosarja. Drugo mesto je zasedla fotografija gozda, obsijanega s soncem skozi jutranje meglice, ki jo je posnel avtor Tine Helbl. Tretjevrščena je bila fotografija mlade lisičke avtorice Lee Babič. Vsem trem avtorjem smo poslali lepe praktične nagrade.

Poseben pečat letošnji akciji je dala udeležba predsednika vlade dr. Roberta Goloba. Prostovoljcem se je pridružil na lokaciji v bližini Renč na goriškem Krasu, kjer smo s sadnjo poskušali pri obnovi pomagati v požaru ogoledi gozdni površini. Prostovoljstvo je eden od načinov, kako lahko vsak med nami pomaga naravi, je poudaril premier. Verjame tudi, da bodo Kras vse leto obiskovali ljudje iz Slovenije in izrazili svojo skrb do narave in gozdov. »Lani poletni požar je bilo videti grozno, spomladi pa je se pokazalo upanje, da bo škoda zaradi velikega požara morda manjša, kot je kazalo lani, in da si bo narava sama opomogla. Naša dolžnost je, da ji pri tem pomagamo in da tam, kjer je bilo opustošenje zaradi požara največje, poskušamo zasaditi nova semena in drevesa, da si bo Kras čim prej opomogel,« je poudaril premier, ki je tudi sam posadil nekaj sadik.

Poleg lokacije na Krasu so prostovoljci sadili še pri Medvodah, nad Lovrencem na Pohorju, v Smrečju pri Bohorju in na Kočevskem v bližini vasi Polom. Na vseh lokacijah so bili prisotni tudi predstavniki Zavoda za gozdove Slovenije, ki so pomagali pri predstavitvi skrbi za gozdove in demonstraciji pravilne sadnje. S potekom akcije je bil zadovoljen tudi glavni direktor SiDG, mag. Marko Matjašič. Izrazil je zadovoljstvo, da so se akcije udeležile tako rekoč vse generacije. Med prostovoljci je bilo veliko osnovnošolcev in predstavnikov različnih društev, kot so taborniki in skavti, akciji so se pridružili zaposleni iz več podjetij. »Namen teh akcij je ozaveščanje prebivalcev o pomenu obnove gozda. Na dolgi rok vsi želimo kakovosten gozd in naš namen je, da akcijo vsako leto ponovimo,« je še dejal Matjašič, ki se je zahvalil tudi vsem sodelavcem SiDG, ki so pomagali pri organizaciji odlično izpeljane delovne akcije.

Posebej se zahvaljujemo tudi podjetjem, ki so sodelovala pri nakupu sadik, to so Toyota Slovenija, Solis Straža, Etrek in Tajfun Planina.

Število prostovoljcev, ki jih ni pregnalo niti izjemno slabo vreme, kaže, da je postala naša delovna akcija ena izmed najbolj prepoznavnih prostovoljskih akcij v Sloveniji. Za SiDG je to sočasno obveza, da moramo tovrstne aktivnosti organizirati še naprej.

»@Tine Strosar – 1. mesto«

»@Tine Helbl – 2. mesto«

»@Lea Babič – 3. mesto«

Sečnja **raziskovalnih ploskev** na Jezerskem

Besedilo in foto: **Štefan Bezovnik**

Konec maja in v juniju 2023 se na območju Jezerskega v državnih gozdovih izvajajo sečnje na raziskovalnih ploskvah, ki jih bo spremljal Gozdarski inštitut Slovenije. Gre za raziskovalni program v povezavi z vzpostavitvijo gozdnega reda in postavitvijo pasti.

Ploskve, skupaj jih je 20, ležijo na nadmorski višini med 1.100 in 1.300 metri, v smrekovih sestojih. Na vsaki je odkazanih okoli 20 m³ iglavcev. Na 4 ploskvah se izvaja sečnja s popolnim gozdnim redom, na 4 sečnja z drevesno metodo, pri čemer veje odpeljemo iz gozda, na 4

se po sečnji gozdni red ne izvaja, zadnje 4 pa so kontrolne ploskve brez ukrepanja, na katerih so postavljene pasti. Sečnje so razkropljene na 200 metrov po celotni gozdnogospodarski enoti Jezersko. Ko bodo zaključene, bo lahko inštitut pristopil k raziskovalnemu delu.

PREDSTAVLJAMO

Niko Torelli

**MAYA
TIMBERS**

Maya Timbers

prof. dr. dr. h. c.
Niko Torelli

Pripravil: **mag. Mitja Piškur**

Profesor Torelli je izdal knjigo *Maya Timbers*, v kateri na svoj poseben način pe-lje bralca po zgodovinskih poteh Majev, sočasno s prikazom poteka izvedbe raziskav in rezultatov mednarodnega projekta, ki se je izvajal pred 30 do 40 leti v Mehiki. Projekt je bil pionirsko delo pri določanju uporabnosti drevesnih vrst v Mehiki. Za 43 drevesnih vrst so bile določene biološke, fizikalne, kemične, mehanske in tehnološke lastnosti. Pred tem se je komercialno uporabljalo le nekaj drevesnih vrst (med njimi pravi mahagoni), preostale so bile prezrte. S poznavanjem lastnosti drevesnih vrst in njihovo uporabnostjo je možen prehod v bolj trajnostne oblike gospodarjenja z gozdovi.

Posebno draž predstavljajo slikoviti opisi tradicionalnih trajnostnih (!) praks kmetijsko-gozdarskih sistemov (»agroforestry«) v Mehiki, ki so jih izvajali Maji. In še: posebno poglavje je namenjeno tudi drevesni vrsti mahagoni (*Swietenia ssp.*). Knjiga bo prosto dosegljiva na spletu v angleškem jeziku.

UTRINKI ZADNJIH MESECEV

Srečen moraš biti, da lahko osrečiš drugega, in le če osrečuješ, boš ostal srečen. - Maurice Maeterlinck

MALČKI SO ISKALI SKRITE ZAKLADE

Predšolski otroci iz Vrtca Čebelica Šentjernej se vsako leto odpravijo na dvodnevni tabor. Tokrat so bili na kmetiji Jezeršek v Čatežu ob Savi (pri Brežicah).

Tradicionalno jim vzgojiteljice organizirajo tudi nočni pohod in iskanje škratovega zaklada. In škrat seveda tudi letos ni pozabil nanje. Na vsakem koraku so se skrivala darilca, ki jim jih je pustil. Vzgojiteljice se ob tem zahvaljujejo SiDG za donacijo darilc, ki jih je v našem imenu razdelil škrat, in se priporočajo tudi za v prihodnje.

Foto: **arhiv Vrtca Čebelica Šentjernej**

DONACIJA LESA ZA DRUŽENJA OB OGNJU

Odzvali smo se na prošnjo Vzgojnega zavoda Planina, v katerem prebivajo mladostniki, ali bi jim pomagali pri ureditvi kotička ob kurišču. Naša sodelavca Nejc Marinac in Dejan Sanabor sta poskrbela za izvedbo in zavodu sredi junija dostavila les gorskega bresta. Ko se bo les posušil, bodo stanovalcem zavoda uredili sedišča okoli kurišča, na katerih bodo lahko ob večerih posedali ob ognju.

TABORNIŠKI ULTIMATE FRIZBI

Taborniki večino časa preživimo v gozdu, kjer se učimo, družimo, raziskujemo in uživamo v posebnem doživetju, ki nam ga ta ponuja. Narava in gozd sta naš dom in naša učilnica, tu skupaj rastemo, se povezujemo in ustvarjamo boljši svet.

V sodelovanju z družbo SiDG je Rod gorjanskih tabornikov iz Novega mesta letos prvič

organiziral vseslovensko taborniško tekmovanje TUF – Taborniški Ultimate Frizbi. Tekmovanje je potekalo med 12. in 14. majem v Vavti vasi pri Straži pri Novem mestu. Taborniška tekmovanja običajno pomenijo preizkušanje usvojenega taborniškega znanja, kjer ima pomembno vlogo povezanost tekmovalne skupine kot celote. Ultimate

Frizbi je atraktiven ekipni šport, ki ga taborniki šele dobro spoznavamo. Čeprav ne zahteva veliko taborniškega znanja, je za nas izredno pomemben, saj spodbuja športnega duha, gre za timsko igro in sožitje med spoloma, poleg tega pa ga lahko izvajamo v naravi, kjer smo taborniki najbolj domači. Tekmovanja se je udeležilo okoli 100 ljudi, od tega 60 tekmovalcev, ki so se odrezali več kot odlično. Poleg tabornikov iz vse Slovenije so nas obiskali še člani okoliških skavtskih in študentskih društev, pritegnili pa smo tudi mimoidoče. Kljub neugodnemu vremenu smo ohranili športno navdušenje in tekmovanje izpeljali brez težav, z nasmehi na obrazih in blatom do ušes, saj tudi za nas velja rek: »Ni slabege vremena, je samo slaba oprema.« Za nami je izredno uspešno tekmovanje, polno dobrega športnega vzdušja, druženja, stika z naravo in zabave, kar pa ne bi bilo mogoče brez naših največjih podpornikov. Hvala, SiDG, da ste nam omogočili izjemno izkušnjo ter nam dali zagon za nadaljnje delo in sodelovanje z vami.

Besedilo: **Alja Dravinec,**

Rod gorjanskih tabornikov

Foto: **arhiv Rod gorjanskih tabornikov**

S PROSTOVOLJCI IZ SDH NA POHORJU

Spet smo sadili gozd prihodnosti! Več kot sto zaposlenih iz Slovenskega državnega holdinga (SDH) je 19. maja pisarniški stol, mizo in računalnik zamenjalo za rovnico, rokavice in sadike. Na Rdečem bregu nad Lovrencem na Pohorju smo za SDH organizirali sadnjo za zaposlene, dobremu namenu pa je sledilo tudi vreme, saj nam je po dolgem času naklonilo dan brez dežja.

Udeleženci so v sproščenem delovnem vzdušju posadili 2.000 sadik macesna in duglazije ter poskrbeli še za obeležitev sadik. Glede na razmočena tla verjamemo v uspešnost sadnje, tako kot tudi to, da se nam bodo udeleženci sadnje še kdaj pridružili. Po uspešnem zaključku delovnega dne v gozdu so namreč izrazili veliko veselje nad opravljenim delom. Delovne akcije, ki jo je organizirala Poslovna enota Maribor, sta se udeležila tudi naša direktorja, za sodelovanje pri predstavitvi pohorskih gozdov in gospodarjenja z njimi pa se zahvaljujemo še predstavnikom ZGS.

Besedilo in foto: **Roman Jerman**

PROJEKT NATURA MURA V ZAKLJUČNI FAZI

V tem letu se izteka projekt Natura Mura, katerega cilj je izboljšanje stanja ohranjenosti treh ciljnih habitatnih tipov in 12 ciljnih vrst območij Natura 2000 vzdolž reke Mure. Partner projekta, katerega nosilec je Zavod RS za varstvo narave, je tudi SIDG, ki se je izkazal kot zanesljiv in odgovoren partner. Večino načrtovanih del smo že opravili. Čakajo nas le še poletne obžetve. Na sestanku projektne sveta smo predstavili opravljene aktivnosti ter si ogledali rezultate projekta na terenu.

Besedilo: **Peter Kolar**

OBNOVLJENA GOZDNA UČNA POT ROŽEK

V Sloveniji imamo 84 gozdnih učnih poti. Nekatere so bolj, druge manj znane, vsem pa je skupno, da želimo z njimi spodbuditi in ohraniti zanimanje za naravo in gozdove ter ljudi čim bolj ozavešiti o pomenu gozdov, ki nas obdajajo. SiDG po dogovoru z ZGS vsako leto vlaga tudi v postopno obnovo gozdnih učnih poti. Konec lanskega leta je prišla na vrsto gozdna učna pot Rožek, ki je bila javno prvič predstavljena ob dnevu zemlje.

Osrednja gozdarska prireditve ob dnevu zemlje je namreč letos potekala v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah. Tudi predstavniki SiDG smo se udeležili vodenege ogleda obnovljene in z novimi vsebinami obogatene gozdne učne poti Rožek. Sredstva za obnovo in ureditev poti je prispevala družba SiDG. V imenu SiDG je udeležence nagovoril mag. Miha Zupančič, direktor sektorja za gozdarstvo.

Gozdna učna pot Rožek je 1,8 kilometra dolga krožna gozdna pot. Izhodišče je izpred parkirišča Gozdnega gospodarstva v Podturnu. Smerokazi vas najprej pripeljejo do razvalin nekdanjega gradu Rožek iz 13. stoletja, med sprehodom po poti pa se obiskovalci seznanijo s 13 vsebinskimi točkami, med drugim z različnimi drevesnimi vrstami, udorno jamo in podzemno jamo, gozdnimi tlemi, divjadjo ...

Besedilo in foto: **Boštjan Gašperšič**

SODOBNI ŽIČNI ŽERJAV ZA DELO NA ZAHTEVNIH TERENIH

V maju je na območju gozdnega obrata Kranj začel delovati prav posebni, specialni mali žični žerjav na gosenicah, ki ga je nabavil naš izvajalec Zdravko Meglič. Žerjav bo pomagal pri izvajanju del na zahtevnih terenih, ki jih ne dosežemo ne s traktorji ne s velikimi žičnimi žerjavi. Je velika tehnološka pridobitev in v poslovni enoti smo ga zelo veseli.

Gre za izdelavo avstrijskega proizvajalca Konrad s pogonskim agregatom moči 150 KW. Posebnost žerjava in njegova glavna prednost je, da ga lahko postaviš na gozdno vlako, kamor z žerjavom na kamionu ne moreš. Ni kot priključek k traktorju, ampak ima svoj pogon in se premika sam. Stojišče je lahko tako na zgornji kot na spodnji točki žične linije. Pogoji za nemoteno delo je odvoz z gozdarsko prikolico do kamionske ceste. Višina stolpa je fiksna.

Ta tip žerjava je v Sloveniji redkost, verjetno je celo prvi tak primer pri nas. Za primerjavo: proizvajalec izdelava le 25 žerjavov tega tipa na leto za srednjeevropske alpske države.

Besedilo in foto: **Štefan Bezovnik**

OTROKOM SMO PREDSTAVILI POKLIC GOZDARJA

Nemalo navdušenja je požel naš gozdar Aleš Rajh, ki je otrokom iz Vrtca Kočevje (enota Ostržek) predstavil poklic gozdarja. Le kako ne bi, ko pa je imel s seboj vso gozdarsko opremo – od sekaških hlač, čevljev, čelade in motorne žage do metra, premerke in še kaj bi se našlo. Otrokom je pokazal fotografije podiranja dreves, različne mehanizacije in podobno, seveda pa ni šlo niti brez zvoka motorke – z motorno žago jim je pokazal, kako se odreže kose lesa.

Foto: **Vrtec Kočevje**

DAN ZEMLJE SMO OBELEŽILI S SADNJO

Že drugo leto zaporedoma smo v gozdnem obratu Radlje v sodelovanju z OŠ Radlje ob Dravi, Občino Radlje, JP KIČ, Zavodom Radelja in ZGS KE Radlje s sajenjem dreves obeležili dan zemlje. Zasadili smo 200 dreves gorskega javorja in doba. Še posebej so bili navdušeni otroci iz OŠ Radlje, ki so se pri sadnji tudi odlično odrezali. Na koncu je dež pripomogel, da so bile sadike še dobro zalite.

Besedilo: **Danijela Zaveršnik**

USPEŠNA SADNJA PRI ŠKOFJI LOKI

Vedno ko vidimo, da je naš trud obrodil sadove in smo pomagali gozdovom, smo zadovoljni. Našega vodjo kranjskega gozdnega obrata, Štefana Bezovnika, je tako zelo razveselil ogled novonastajajočega gozdička na Trati pri Škofji Loki. Spomladi 2022 smo namreč skupaj s prostovoljci zavihali rokave in v okviru akcije Pomladimo gozdove posadili veliko drevesnih sadik. Danes je povsem jasno, da je uspeh sadnje odličen. Za primerjavo objavljamo fotografijo na dan sadnje in svežo fotografijo.

SADNJA S TOLMINSKIMI ŠOLARJI

Z veseljem smo se odzvali prošnji učiteljic Osnovne šole France ta Bevka Tolmin, ali bi sodelovali pri sadnji dreves. Poslovna enota Tolmin je šla takoj v akcijo in našla primerno lokacijo v Logarščah v Baški grapi. Sredi aprila je skupina otrok s pomočjo naših gozdarjev in gozdarjev ZGS tako tam uspešno posadila 150 mladih dreves, otroci so se po opravljenem delu okrepčali, za spomin na dan v naravi pa smo jih podarili še simbolično leseno darilce.

Foto: **Robert Širok**

TRADICIONALNO SREČANJE NA VRHU ROGA

Na vrhu Roga je v začetku junija v okviru tedna gozdov potekalo tradicionalno srečanje gozdarjev s kočevskega in novomeškega območja, s katerim spodbujamo dobro sodelovanje vseh gozdarjev in drugih deležnikov na območju Roga. Po uvodnem govoru pri Skavtskem okoljskem centru na območju nekdanje Žage Rog smo se povzpeli do stolpa na vrhu Roga, kjer so že dan prej izobesili novo slovensko zastavo. Pogovor in srečanje sta se vrtela predvsem v smeri izzivov, ki jih v naslednjih letih pričakujemo na območju Roga, ter obnove stolpa na vrhu Roga.

Besedilo in foto:
Damjan Južnič

Močvirski taksodij

(Taxodium distichum (L.) L. C. Rich.)

Besedilo in fotografije: **prof. dr. Robert Brus, BF UL**

Močvirski taksodij je priljubljeno okrasno drevo, ki ga največkrat sadimo na mokrih mestih, na katerih drugi iglavci ne morejo uspevati. Manj znano je, da ima izjemno kakovosten les, zaradi katerega ga marsikje v Evropi sadijo tudi v gozdnih nasadih. Čeprav v Sloveniji mokrih nižinskih rastišč ni veliko na razpolago, bi bil v nekaterih primerih lahko zanimiv za preizkušanje tudi v gozdnem prostoru.

Močvirski taksodij je do kar 50 metrov visoko listopadno iglasto drevo z deblom, ki je pri dnu močno odebeljeno in pogosto vzdolžno ožlebljeno. Dobro prepoznaven je po do meter visokih prezračevalnih koreninah, t. i. pnevmatoforah, ki na mokrih mestih poženejo iz korenin.

Poganjki so dveh vrst: dolgi do jeseni porjavijo in olesenijo, kratki so pet do deset centimetrov dolgi, premenjalno nameščeni in jeseni najprej porumenijo, nato odpadejo. Močvirski taksodij je naravno razširjen na močvirnih območjih držav jugovzhodnega dela ZDA ter ob srednjem in spodnjem toku Misisipija. Najbolje raste na globokih, peščeno-ilovnatih tleh. Ker dobro prenaša visoko podtalnico in dolgotrajnejše poplave, je pogostejši na močvirnih tleh, a lahko raste tudi v nekoliko bolj suhih razmerah. Potrebuje topla poletja, v mladosti je občutljiv za mraz, odrasel pa za krajši čas prenese temperaturo celo do $-34\text{ }^{\circ}\text{C}$. Je svetlojubna in hitrorastoča vrsta, cenjena zaradi lahkega, prožnega, lepega in zelo trajnega lesa z zelo široko uporabo.

V Evropo so ga prinesli že okrog leta 1640 in ga od tedaj pogosto sadijo kot okrasno drevo, največkrat ob vodnih telesih po parkih in večjih vrtovih. Poleg tega ga marsikje sadijo v gozdnih nasadih, znani so večji nasadi v Lombardiji v Italiji, v Romuniji in pri Bački Palanki v Vojvodini. Nam blizu je večji sesto v Motovunskem gozdu ob reki Mirni v Istri, zasajen med obema svetovnima vojnima.

V Sloveniji je močvirski taksodij razmeroma pogosto okrasno drevo, lepe skupine najdemo na primer v ljubljanskem Tivoliju, v arboretumu v Volčjem Potoku, na Brdu pri Kranju, v parku pri gradu Viltuš pri Mariboru in drugje. V gozdovih ga do zdaj nismo veliko preizkušali in večjih gozdnih nasadov nimamo, omembe vreden pa je manjši, a zelo lep sesto v Panovcu pri Novi Gorici, kjer raste nekaj najmočnejših tovrstnih dreves v Sloveniji. Glede na opisane lastnosti in dejstvo, da ne kaže znakov invazivnosti ali negativnega vplivanja na rastišča, bi bilo močvirski taksodij na ustreznih nižinskih rastiščih v prihodnosti smiselno vsaj preizkusiti tudi v Sloveniji.

1

2

3

1: Močvirski taksodij v jesenskih barvah
2: Premenalno nameščeni kratki poganjki in storži
3: Deblo in prezračevalne korenine

AVTOR: GREGA RIHTAR	STAVČNA POVED	ZDRAVLJNA GORSKA RASTLINA	ZNAMENITA OPERNA HIŠA V NEW YORKU	VDOVA JOHNA LENNONA (JOKO)	SINEK	ZMAGO- SLAVJE	STARA MERSKA ENOTA ZA VINO	KONEC ORODJA NA KATEREM JE ROČAJ	PRISTOJBINA, KI JO PLAČA NASLOVNIK ZA PREMALO FRANKIRANO POŠILJKO	STARO- JUDOVSKI KRALJ	UŽITNI DEL RASTLINE	DEL DUHOV- NIŠKE OPRAVE	ZELO SLAVNA IGRALKA ALI PEVKA	ZASTAREL IZRAZ ZA ACETAT	REKA SKOZI MOSTAR	VZDEVEK BALONARJA SLAVKA SORNA	
BIVALIŠČE MENIHOV IN NUN									MESTO V OKROŽJU LOS ANGELES								
ŠPORTNO OBLAČILO IZ HLAČ IN JOPE									IZOLACIJA								
ITALIJAN- SKI IZDE- LOVALEC GODAL IZ CREMONE																	
IZVOR, POREKLO				DRŽAVA V ZAHODNI AZIJI							IZANSKA REČICA	ANG. NOG. (HARRY) FILMSKA ZVEZDA V ZDA				ČEBELJA TVORBA V PANJU	
USLUŽ- BENEČ, KI SKRBI ZA POTROŠNE PREDETE				SPODNJA OKONČINA				PRIPADNIK DAOIZMA								ESTONSKI OP. PEVEC (GEORG) TRAVA PRVE KOSNJE	
PAZNIK V KONCEM- TRACJSKEM TABORIŠČU					TANKE PLASTI LAPORJA NAJVIŠJI VZOR					ŠTEFAN TISEL			NAŠA NAJDAJŠJA REKA				
DENARNA SREDSTVA, DOLOČENA, ZBRANA ZA KAK NAMEN		JAPONSKA PAHLJACA FILOZOFSKI IZRAZ ZA VRLINO					DRŽAVA NA SEVERU ZDA	TV REALI- ZATOR VODNIK					LETNI POSEK GOZDA PEVEC NABER				
KLAVNICA V JUŽNI AMERIKI									SKLADATELJ COPLAND PRITOK REKE MISURI V ZDA					POVZDIG V VERSKI STOPICI	MESTO V SREDNJI ITALIJI	AMERIŠKI DRAMATIK RICE	
TEKOČINA V ŽILAH				ATA				OLIVER TWIST			PRIPRAVA ZA POLNJENJE STEKLENIC	SVILENA TKANINA NOVO- ZELANDSKA PAPIGA					
NOSILKA LETAL													ODŽAGAN KOS DEBLA			MESTO NA JV FINSKE	
TRIJE KRALJI V PERGA- MONU					NAJVIŠJA RESNICA V VEDANTI	TEHNIČNO MAZIVO	STRE- MUŠTVO HRVASKA PLESALKA PETROVSKI							NEKO. HRV. BOKSAR PARLOV SLIKARKA KRAŠOVEC			
GESLO																	
HRIBOVIT OTOK JUŽNO OD OTOKA KORČULA V HRVA- ŠKEM DELU JADRANA		REKA V SLOVENIJI UDOBEN AUTOBUS ZA IZLETE							KOSTUMO- GRAFINJA VOGELNIK RIMSKI BOG LJUBEZNI				MAJDA ARH SLOVENSKI DEŠKAR NA SNIEGU (TIM)		IVO RADIN		
PREVLEKA ZA NOHTE				IGRALKA SMREKAR						ERIKA ZNIDARŠIČ	PION NAJDAJŠJA REKA V VELIKI BRITANJI			ŠPANSKI NOGOMETAŠ MORATA	NAIVNI SLIKAR	MAJHNA SRNA	
MENIČNO POROŠTVO					AMERIŠKI ARHITEKT (CHARLES) KISIKOVA SPOJINA												
PRISTAŠ STOICIZMA						ČOPASTA KOKOS	ZASTAREL IZRAZ ZA VRV BOLGARSKI ČAR					DIVJI KOZEL JAPONSKI GOLFIST (ISAO)					
ARTILERIST									SANITETNI MATERIAL NITAST IZRASTEK NA GLAVI						AMERIŠKI IGRALEC DIESEL FIGURA, PODOBA		
PRAOČE GRŠKIH BOGOV									OLIMPIONIK ŠTUKELJ					IZRAELSKA IGRALKA IN PEVKA (DALIAH)			
VARILSKI SPOJ				IZDELO- VALKA OPEKE										PREBIVALEC IRSKO			
BRITANSKA PEVKA (RITA)				NAOČNIK ZA NA NOS										VOLNENA ODEJA			

Rešitev križanke (geslo v zelenem polju) lahko skupaj s svojim imenom, priimkom in domačim naslovom pošljete do 23. avgusta 2023 na elektronski naslov korenina@sidg.si ali po pošti na naslov: **SiDG, d. o. o., Rožna ulica 39, 1330 Kočevje, s pripisom »Za Korenino«.**

7. junija 2023 smo izvedli žrebanje za nagradno križanko iz 21. številke Korenine.

Tričlanska komisija sodelavcev SiDG je izmed pravih rešitev izžrebala tri nagrajence.

Nagrajencem smo nagrade poslali po pošti.

Rešitev križanke (geslo v zelenem polju) 21. številke Korenina se je glasila: **ENDEMIT.**

Ižrebanci nagradne križanke - Korenina št. 21 so:

1. nagrada – kapa s šiltom, bombažna natur vrečka in USB-ključek:

MARINKA KALISTER, DOLENJA VAS

2. nagrada – bombažna natur vrečka, naglavna svetilka in drobižnica:

ALEKSANDER KOČNIK, RUŠE

3. nagrada – bombažna natur vrečka, držalo za GSM za v avto in trak za okrog vratu:

**MITJA MÜLLER,
LJUBLJANA**

